

VÄLIS-EESTI

Nr. 9

1936

Külastage

restoran - öölokaali

DU NORD

Talinnas

Soodsam ostukoht väliseestlastele
on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.

Talinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

Kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte.
Riigi- ja seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.

Kõigi Eestis ilmuvate ajakirjade peale tellimiste vastuvõtmine.
Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärast- ja tõlkekirjandust.

Tellimiste täitmise asjatundlik, kiire ja korralik.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-83.

VÄLIS-EESTI

VÄLISEESTLASTE AJAKIRI

SEPTEMBER, 1936

Nr. 9.

8. AASTAKÄIK

Eesti kunst.

Kuno Veeber: Võitlus.

Kadunud väliseestlastest.

Nende eestlaste arv, kes aja jooksul kodumaaga on kaotanud igasugused sidemed, on õige suur, nagu tõendavad andmed. Kindlat statistikat sel alal on muidugi võimata teha, kuid teatud pilti saab kadunud eestlaste üle nende kodumaal asuvate omaste kaudu. Mõne aasta eest algatas Välis-Eesti Ühing kadumaläinud väliseestlaste ülesotsimiseks aktsiooni, avaldades tasuta käesolevas ajakirjas otsimise ühiskuulutusi. See aktsioon leidis elavat vastukaja ja kokku voolas sadasid otsimise teadaandeid. Üldse on aktsiooni algatamisest peale kuni seniajani käesoleva ajakirja veergudel avaldatud 1024 väliseestlase nime, kelle kohta omastel ja tuttaval ei olnud teateid.

Muidugi huvitab mõndagi, kuipalju seesugusel „otsimise aktsioonil“ oli tagajärgi. Siin peab rahuldusega märkima, et Välis-Eesti Ühingu, tänu oma usaldusesindajate kaasabile, läks korda leida õige suurt osa kadunutest, eeskätt neid, kelle umbkaudne asukoht oli teada. Teistel juhtudel, kui kadunute kohta puudusid igasugused lähemad andmed, oli nende otsimine seotud palju suuremate raskustega. Nii näiteks välislaevadel teenivate eesti meremeeste kohta ei olnud otsijal tihti võimalik märkida, kus maailma osas oleks võinud otsitavat leida. Neid tuli otsida kõigist maailmakaartest. Et ajakiri „Välis-Eesti“ ulatab üle maailma pea igasse Eesti asundusse, siis nende väliseestlaste otsimine selle ajakirja kaudu on olnud ikkagi kõige viljakam.

V.-E. Ühingu kaudu on seni tehtud kindlaks 346 kadunud eestlase asukoht ja sugulased on pika aastate rea järgi saanud jällegi lähemaid andmeid „kadunud poegade“ üle. Nende kohta, kes otseselt oma sugulastele ja tuttavatele kuulutuse peale on vastanud, ei ole kahjuks andmeid. Enamail juhtudel on tekkinud uuesti kirjavahetus, mis on äratanud „kadunud pojase“ uut huvi oma kodumaa vastu. Nii mõnigi eestlane, kes oma rahvusele oli peaaegu juba kadunud, on sel teel jällegi tagasi võidetud eestlusele. Kirjavahetus on uuesti lõkkele puhunud kord juba kustunud kojuigatsuse, mille sunnil mõnigi on võtnud ette pika külastusreisi kodumaale. Tutvudes siin vahepeal muutu-

nud elu-oluga, on sellele esimesele külas-käigule järgnenud juba alaliselt kodumaale asumine, et võõrsil kogutud kapitaliga Eestis oma vanadusepäevi muretuult lõpule saata.

Väliseestlaste „kadumise“ põhjused on olnud väga mitmekesised. Esimeseks ja tähtsamaks põhjuseks on küll jahenemine pika aastate rea jooksul oma vana kodumaa vastu ja sidemete katkemine sugulastega lähemate omaste mullapöue varisemisel. Kohanemine uute oludega, tihti abielusidemete loomine muulastega ja võitlus igapäevase leiva eest on neilt nõudnud niipalju aega, et kirja saatmine sugulastele ja tuttavatele on jäänud kord-korralt ikka harveemaks, kuni aastate jooksul sidemed täiesti katkesid. Tihti ei ole ka kodumaalased kirjade vastamisel olnud küllalt agarad. Võibolla on saadetud kirjad ka elukoha muutuse või muu põhjuse tõttu kaduma läinud. Viimast nähet on kirjavahetuse katkemise põhjuseks tehtud korduvalt kindlaks. Aegade jooksul on väliseestlaste mälestused kodumaast, omastest ja tuttavatest tuhmunud, aadressid on kadunud ja kirjavahetuse taastamiseks, kui vahest mõnel vaikselt unistuse silmapilgul elavnesidki vanad mälestused, ei saanud enam asja. Seda enam, et varemini puudus ka asutus või keskus, mille poole väliseestlane oleks võinud pöörduda vastavate järelepärimistega. Nüüd, kus Välis-Eesti Ühing need ülesanded endale on võtnud, on see raskus kõrvaldatud ja juba mitmel juhul ei ole ühingu kaudu mitte ainult kodueestlased otsinud oma võõrsil kadunud omakseid, vaid väliseestlased on otsinud ka oma kodumaal „kadunud“ sugulasi ja tuttavaid.

Teine liik „vaikijaid“ on need väliseestlased, kellele õnn võõrsil ei naeratanud. Elades vaid juhuslikkudest töödest ja viibides raskustes, on neil piimlik oma tõelisest seisukorrast kodumaale kirjutada, seda enam, et kodumaalt lahkutakse ikka suurte lootustega. Parem siis juba vaikida ja oodata, kuni õnnejumal heldemaks muutub.

Leidub ka otsitavate hulgas eestlasi, kes kadunud juba maailmasõja ajal. Sattudes vangi Saksamaal või Austrias, või viibides

J. Pütsepp: Asunikud.

Prantsuse-Saksa frondil, ei pöördunud nad peale maailmasõja lõppemist kodumaale tagasi, vaid abiellusid välismaalastega ning orienteerusid täiesti ümber. Need väliseestlased, kel sageli jäid perekonnad kodumaale, katkestasid loomulikult kõik sidemed Eestiga. Selliseid kadunud poegi on õnneks siiski vähe.

Kuid on ka neid väliseestlasi kadunute hulgas, kes kunagi juhtunud arusaamatuste ja konfliktide tõttu üldse ei taha teada oma sugulastest kodumaal. On ju teada, et „eesti jonn on kangem kui surm“ ning sellisel juhtumil kestab aastaid, enne kui hakatakse jälle otsima ühendust Kodu-Eestiga.

Iseloomud on mitmesugused. Mõnele ei tee raskusi oma endisele elule ja endistele sidemetele selga pöörata, et alustada uut elu uutel radadel. Need on karmid, vähearenenud tundeeluga inimesed. Praktilised kaalutlused võidavad neis alati tunded. Samadel „praktilistel kaalutlustel“ arvavad nad, et kui nad kord on astunud teise riigi kodakondsusse, neil enam Eestit vaja ei lähe ja et parem on siis juba üldse sulada ühte selle teise riigi rahvaga. Kuid nii lihtne ei ole see asi ometi mitte. Kuigi tundmisi saab salata ja vaigistada, ei saa ometi re-

bida puruks sugulussidemeid ega muuta olematuks minevikku. Nii mõnigi kord need, kes salgavad kõige kaunimad lapsepõlvemälestused ning püüavad lõhkuda tugevad rahvussidemed, kord varem või hiljem vajavad siiski seda oma endist kodumaad. Hiljuti pööras üks ümberrahvustunud Austraalia eestlane Välis-Eesti Ühingu poole palvega selgitada tema surnud venna pärandusaja, kuna ta, vaatamata kõikidele püüetele, ei ole suutnud vastavaid andmeid Eestist saada. Ühing saatis talle viibimata kohtuotsuse ta venna päranduse asjus. Teine, abiellumise teel ümberrahvustunud väliseestlane palus Ühingult andmeid Eesti üle, kuna ta võõrsil ei leidvat rahu ning kavatses külastada kodumaad. Kord külastas Ühingut mitukümmend aastat võõrsil viibinud eestlane oma naisega, paludes Ühingut abiks olla teenistuse leidmisel. Ta olevat kord jõukas mees olnud, kuid kõik oma varanduse kaotanud. Kuigi ta elas aastaid linnas, kus tegutses V.-Eesti organisatsioon, ei võtnud ta organisatsiooni tegevusest kordagi osa. Kuid nüüd kodumaale saabudes kahetses ta väga oma passiivsust ning ütles, et ta oleks palju kergemini üle saanud hilisematest raskustest, kui oleks jule-

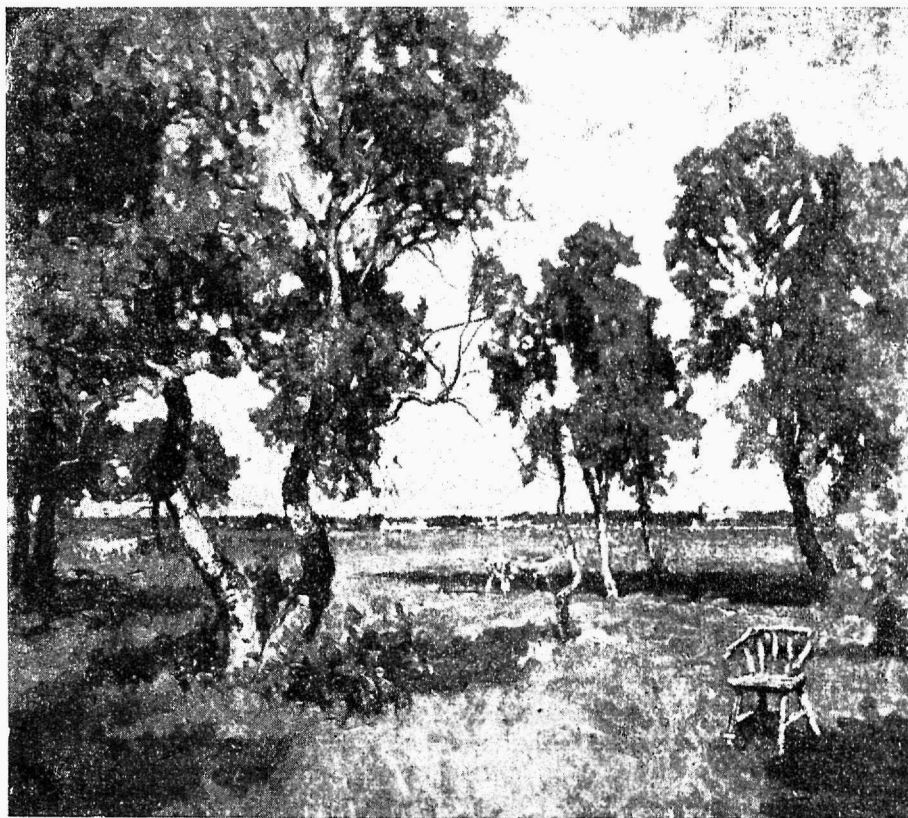
nud siis veel pöörduda oma kaasmaalaste poole abi saamiseks. Selliseid näiteid on veel teisigi. Üldiselt peab aga tähendama, et enamik kadunud väliseestlastest on väikesed kirjanehed, kes selle tööga ei taha palju teha tegemist.

Eestlaste võõrdumine oma kodumaast ja „kadumine“ oli sagedasem varematal aastatel, eriti enne maailmasõda. Siis oli side väliseestlaste ja kodumaa vahel nõrk, väliseestlased olid ka omavahel vähe organiseeritud ja nii ei olnud imestada, et need väliseestlased, kelle rahvustunne juba loomuselt küllalt tugev ei olnud, aegade jooksul võõraste sekka kadusid. Maailmasõja ajal oli postühendus mitmete riikide ja maadega aastateks katkestatud ja see aitas omakorda sidemete lõdvenemisele kaasa.

Nüüd, Eesti iseseisvuse ajal, kus Eesti oma asju saab korraldada juba iseseisvalt,

kus meie rahvuslik olemasolu on leidnud täit tunnustust ja rahvuslik enesetunne on leidnud igas eestlases väärtuslikku hindamist, ei kao ka väliseestlased nii hõlpsasti. Kaugused on muutunud kättesaadavamateks ja väliseestlasele on kergem kodumaaga sidet pidada. Külaskäik kodumaale tekkiva kojuigatsuse puhul ei tähenda enam pikka ja palju aega nõudvat reisi, välja arvatud kaugematelt kohtadelt maakeral. Kuid õhureiside kättesaadavamaks muutumine lühendab sealtki teekonda.

Väliseestluse kaugem ja lõplikum eesmärk on see, kus meil kadunud väliseestlasi enam üldse ei ole. Kui väliseesti organisatsioonide ja keskorganisatsioonide kartoteegid sisaldavad iga viimse kui väliseestlase aadressi, siis võib väliseestiline liikumine lugeda end oma lõppeesmärgile lähedalseisvaks.

Eesti kunst.

A. Jegorov: Kuressaare maastik.

Eesti kunst.

A. Jansen : Peetri majake.

Eesti kujutava kunsti saavutusi.

Jaan Pert.

Eestlase ilu-looming, mis on teostunud kujutavate kunstide kaudu, on jäänud võrdlemisi vähetuntuks, kuid sel alal leiame küllalt huvitavaid ja hinnalisi tulemusi ning töö-lahendusi. Tarvitseb heita pilk eesti vastavale rahvaloomingule, mis on koondatud Eesti Rahva Muuseumi tarbetööde (vööde, sõlgede, jooginõude) kaunistuste näol, või siis aina uutele arkeoloogilistele leidudele, millede seas isegi sadu ja tuhandeid aastaid vanu skulptuurtoide — ja meile avaneb uhke, otse uskumatult mitmekesine pilt eestlase massilisest iluloomingust.

Uue kunsti kihistuse moodustab n. n. vabakunst, mis algab meie esimeste haritud üksikute kunstnike loominguga ja mida nüüd juba sisustab, rikastab ja kannab üle saja tuntud elava kunstniku.

Selle eesti iluloomingu alged ei ulatu kaugele, aga neid ei tule otsida ka kaasaajast. On põhjust arvata, et juba 18. sajandil tegutses eesti kunstnikke, kes aga nii-

ütelda väljarändajatena võõrrahvaste kunstis — kuna see omal puudus — on läinud meile kaotsi. Siin võime mainida isegi säärase rahvusvahelise kuulsuse nime, kui maalija Orest Kiprenski (sünd. 1783. a.), kes on Narva alt pärisorja Schwalbe poeg ja kelle koolitas kohalik mõisnik, andes andekale poisile ka uue, venepärase nime. Lisaks viimasele oleks loetleda paljusid balti kunstnikke, kes näiliselt on rahvuselt eestlased, seda aga teadaolevalt pole olnud.

Maarahvast kunstikultuuriliselt üle ulatuv baltlus surmas endasse meie esimesi kunstiandeid, kuna nad ei leidnud ju mujalt ei mingeid tugipunkte oma püüdeile.

Isegi Läti on võtnud meilt üle andeid. On kindlaks tehtud, et Karl Huhn (Õun?) (1831—1877), tuntud andeka maalijana, kes Peterburi kunstiakadeemias õppides juba omandas neli hõbemedalit, 1861. a. kompositsiooni eest: „Witauti tü-

Eesti kunst. J. Pütsepp: Vikatipinnija.

tar Sofia vürst Vassili pulmas“ omandab suure kuldmedali ja välismaa stipendiumi kuueks aastaks; äratub tähelepanu ka Pariisi Salooni näituseil.

Esimesed eestlased-kunstnikud, nagu märgitud, on läinud meile kaotsi; on väljarändajatena uppunud võõras ümbruses. Aga see protsess kestub praegugi. Elab praegu andekaid eesti päritoluga kunstnikke, kes aga oma rahvuslikust päritolust ei taha midagi teada ja kes seega on juba ümberrahvustunud (Venemaal).

Kirjanduslik ärkamisaeg on pöördelise tähtsusega ka meie kunstielus. Siitpeale ka kunstis omandatakse ideeline rahvuslik baas ja kunstnikel, et kuuluda kultuuri-püüdlikkude rahvusse, ei tarvitsenud võõruda oma päritolust. Meie kunstipõllul kerkib isegi erksa närvi ja põleva rahvustundega isikuid, kes võimelised mõjutama rahvus-ideaalide arengut ja nende süvendamist. Kunstiliselt, kunstistiililt aga samal ajal kõik veel jääb endiseks: kunstiline haridus omandatakse võõrsil, kunstnikud jäävad elama võõrastesse kunstikeskustesse ja nende looming seetõttu jääb oma rahvale paratamatult võõraks.

KLASSITSISTID.

Rahvusliku mentaliteedi esimesiks kandjateks meie kunstnike seas on maali- ja Johann Köler ja skulptor August Veizenberg — aga kummagi looming ise veel ei osutu põhiliseks, seoses meie kunsti aren-

guga. Olles ise suurimad patrioodid, nende looming ometi jäi rahvakaugeks.

Johann Köler (1826.—1899.), sündinud lasterikka pere liikmena, algab maalermeisteri juures, läheb Peterburisse, kus pääseb kunstiakadeemiasse. Siin ta omandab hõbe- ja kuldmedaleid. Veedab aastaid välismaal, kus lõpetab „Kristus ristil“, mille eest saab akadeemiku aunime ja hiljem Peterburis on akadeemia professoriks, ühtlasi ka hoovkonna maalijaks. Köleri ümber Peterburis koondus eesti rahvuslaste tugev raku, kus kõigiti kaasa aidati oma rahva vabaduspüüdeis.

Temale jääb ka suurejoonelisemate kavade väliseestlaste au. Ta paigutas oma suured rahad Krimmi ühe mõisa ostmisse, kuhu kodumaalt väljarändajad pidid lahket vastuvõttu leidma. Kahjuks see ettevõtte lõppes fiaskoga ja Köleri majanduslikult ruineerumisele.

Stiililt Köleri looming kuulub tüübiliselt klassitsistlikku voolu: peen väljatöötus, klassikaline suursugune joon ja ideesuurus.

Samasse liiki võiks asetada ka maali- ja Karl Ludvig Maibachi (1833—1886), kes maalib Peterburis ja Euroopas mööda, aga ka rikkalikult kodumaiseid aineid — neis lähenedes ilmselt realismile.

Klassitsismi suurejooneliseks esindajaks skulptuuris on August Veizenberg (1837—1921). Viimane alustab tegevust tšerliperioodina, tõuseb lõpuks mõisatšerleriks. Aga siis lööb käega hästitasuvale teenistusele ja ligi 30-aastase noormehena sõidab tühjade kätega Saksamaale, kus end ise elatades asub kunsti õppima, algul Berliini kunstiakadeemias, siis Peterburis, ja jälle Müncheni kunstiakadeemias. Viimati ta asub elama Rooma, kõikide skulptorite asustuste linnas. Siin ta anne lööb lõkkele. Veizenbergil valmib teoseid nii klassilise kirjanduse kui ka eesti mütoloo- gia („Koit“, „Amarik“, „Linda“, „Kalev“ j. t.) aineil. Elanud vahepeal veel Peterburis, Veizenberg oma elulõpu saadab mööda kodumaal, elades Kadrioru lossis vaimu vürstina, kuni sulle silmad, jõudes üle 80 eluaasta — kõik väsimatus töös.

Üleminekut klassitsismist realismi märgib skulptor Amandus Adamson (1855—1929), suur, imeteldav anne. Jälle läbi ränkade raskuste ta jõuab kunstite- dele, õpib Peterburis, kus otsekohe tõuseb imeteldavaks täheks. Puunikerdusalal käesoleva aastaja algul teda peetakse parimaks rahvusvaheliseks andeks; teda auhinnatakse Pariisis ja kodumaal. Talle usaldatakse lõpuks Venemaa suurim kunstiline ülesanne: Romanovite 300-aastase valitsusjuubeli puhul monumendi püstitamise Kostromas. Ülesanne on kolossaalne. Ka selle tasu on seda: ta pidi tõsteta-

ma aadliseisusse, eluaegne pension, prii kool lastele, mõis. . .

Kuid vahele löi revolutsioon. Ja Adamson kaotas kõik ning paljana tuli tagasi kodumaale, avaldades siiski veel viljakat tegevust, Vabadussõjas langenute monumente püstitades jne.

REALISTID.

Tunduvalt lähemas sidemes, kui klasisitsistid, oma rahvaga on realistid, kuigi nende seas pole andeid suuruselt võrdselt eelmistele.

Neist peale algab oma rahvusliku stiili otsimine — selles isegi nähakse juba kujutava kunsti mõtet. Ka meie kunstnike pere on kasvanud arvuliselt. Esimeste realistidena leiame Kristjan ja Paul Raua, Tõnis Grenzsteini, O. Hoffmani ja vahest ka Ants Laikmaa-Laipmani.

Vendadest Raudadest (sünd. 1865) Paulist küpseb meile eriti tugev, akadeemilises, viimistletud stiilis töötav portretist ja siis maastikumaalija, Kristjan aga siirdub eesti rahvakunsti tundmaõppimisele, avab Tartus oma stuudio, ning ta paneb aluse rahvuslikule graafikale, jõudes oma otsimustes primitiivse, kuid värske rahvastiili valdkonda.

Tõnis Grenzstein (1863—1916) tegutses peamiselt välismaal, kus ka suri. Kuid ka kodumaal on temalt nii altarmaa- le kui ka portreid.

Realistidena oleks loetleda veel maali- jad Paul Sepp, O. Jungberg, Maksolly ja graafikud M. Pukits ja G. Mootse.

Siin tuleks vaadelda ka klaasmaalijat Ants Kuusikut, kes ühtlasi on esimesi eesti tarbekunstnikke.

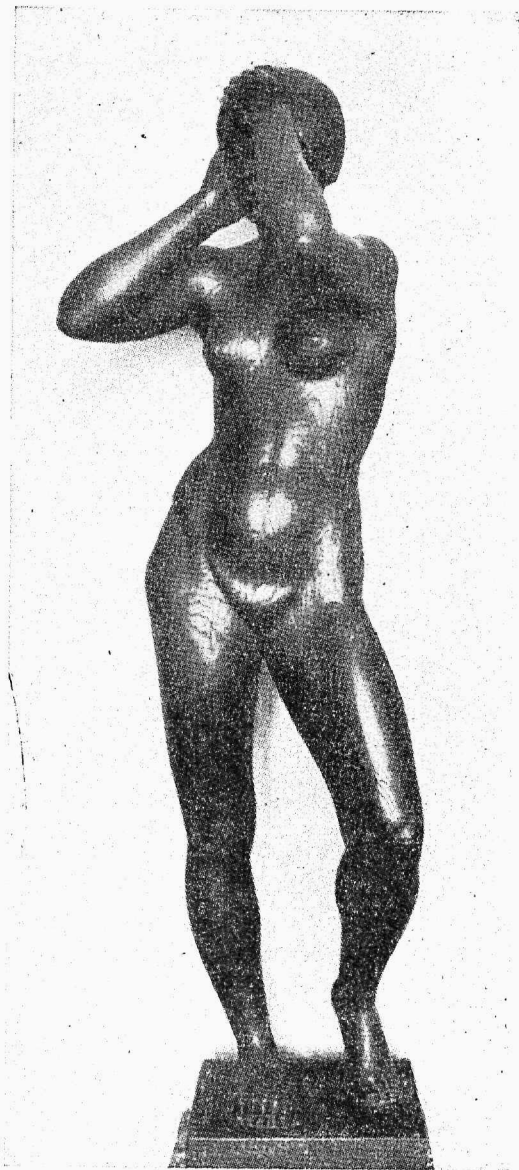
ÜLEMINEK REALISMIST IMPRESSIONISMISMI.

Eesti kunstilisse realismi kannab impressionismi Ants Laikmaa (1876). Õppides Düsseldorfis realistide käe all, ta valmis samas vaimus. Kuid erksa, väsimatu hingega, rännates palju ja kõikjal õppides, ta läheb kaasa moodsusega, impressionismiga.

Laikmaa tuleb Tallinna ja asutab 1903. a. siia ateljee-kooli. Selle kooli töö on eriti suuri tagajärgi — kuna see oli ikkagi mingisugune kunstikool kodumaal, kuhu nüüd noori andeid arvukalt kogub, ja neist võrsub meile uus, loominguvõimeline kunstnike generatsioon.

Apolliniilise, elurõõmsa ja elujaatava temperamendiga on Laikmaa kaasa haaranud, õhutanud kogu aeg noori andeid, sealjuures unustamata ise loomast, peasjalikult pastellis portreid ja nõtkeid-kauneid lilli kui ka maastikke.

Samasse üleminekuajaga kuulub ka Aleksander Promet, kes aga, saa-

Eesti kunst. A. Starkopf-Rea: Hämming.

nud impressionistlikus vaimus hariduse, pöördus sellest tagasi realismi ja on maalitud eeskätt eesti mütoloogia aineil.

IMPRESSIONISTID.

Realistid kujutavad elu. Nad maalivad eeskätt tumedais värves asjalikult ja tõsiselt. Kuid impressionistid asusid maalima mitte loodust end, vaid muljeid loodusest, värvilisi virvendusi, mida terane silm kevadel või sügisel päikese säras võib tähele panna.

Prof. V. Melnik:
Laps kilpkonnaga.

Meie impressionismi alged ei ulatu kaugemale 1905. aastast, võimule see aga pääses umbes viie aasta pärast, mil uus generatsioon õige arvukalt alustab esinemisi. Selle voolu esimesiks kandjaks on Nikolai Triik, Konrad Mägi ja Jaan Koort. Kõik looduslikud suuranDED, kelledest kaks viimast juba mullas.

Triik algab Laikmaa ateljeest, siis matkab ja otsib end, kuni leiab end kodus Pariisis Hodleri ja Cézanne'i maailmas. Ta kujuneb meie suurimaks portreemaalijaks, kes ühtlasi tugev ka maastiku alal.

Konrad Mägi kunstitee: Peterburi, Pariis, Itaalia — nagu seda kõigil tema-aegseil. Värviröömumus ja värvisünge samal ajal, õhuline ja laiguline — on ta meie parim kolorist.

Jaan Koort kandis edasi auga eesti kõrget skulptuuri taset, olnud hinnatud nii Pariisis kui ka Venemaal, kus ta ka suri.

Siia valdkonda kuuluvad veel maalijad August Jansen, Karl ja Paul

Burmanid ja tugevama kooliga Andrei Jegorov.

NEOIMPRESSIONISTID.

Neoimpressionistid arendasid välja impressionismi maalimistehnika ühekülgsest täppimisena. Värvitäpp asetati täpi kõrvale, kuni kirev maal oli valmis.

Kandva nimena on siin nimetada Herbert Lukk'i ja vara surnud O. Kallist ja B. Tomasbergi. Ka teisi kunstnikke on katsetanud maalida neoimpressionistlikus-puäntellistlikus stiilis.

FUTURIST JA EKSPRESSIONISTID.

Võrdlemisi suuri jälgi meie kunsti on jätnud eriti Saksamaal võimul olnud ekspressionism. Selle uue kunstikäsitluse esimesi pioneere meil on Ado Vabbe, kes õppis esiti Saksamaal, siis Itaalias ja Pariisis. Ta viljeldas esimesena meil futurismi: „Mina“, „Itaalia“. Kuid pea ta siirdus aga ekspressionismi: „Enesetapja“, „Komejandid“ jne. Aratanud enda ümber imetlusi ja noori oma uute võtete

Ed. Viiralt: Pargis.

järglasiks, Vabbe ootamatult ise loobus ka ekspressionismist, asudes uuesti maalima looduslähedaselt, kas-või realistlikult.

Ekspressionismi hoopis pidevamalt harastas maali Peet Aren („Pietà“, j. t.), kes viimasel ajal samuti on loobunud maalilisest äärmusist, aegajalt esinedes peenete daamiportreedega.

Eesti ekspressionismi tüsedaid näiteid leiame ka Aleksander Kulkoffi, ühe tugevama ande loomingus („Pietà“, „Ülestõusmine“), kes viimasel ajal on pannud välja suuremõdulisi, hinnalisi kompositsioone.

Eelmistega ühtlast arengujoont on pidanud andelised skulptorid Voldemar Melnik ja Anton Starkopf, kellel jällegi hea kuulsus mitte üksi kodu-, vaid ka naabermaadel.

KUBISTID-KONSTRUKTIVISTID.

Enne veel, kui kaks eelmist kunstnike generatsiooni jõudsid anda oma võimetest parema, tõsisemile uus rühmitus kubiste-konstruktivistide, oma vaimlisi isasid nähes Pariisi äärmuslikes kunstiringides. Kuid see kunstilaine saabub kuidagi kunstlikuna, otsituna, ja ei leia kõneväärset kõlapinda, samuti kui pole märkida ühtki selle kooli kõneväärset teost. Isegi selle asutajaid: J. Vahtra, J. Raud-

sepp ja E. Oole, kes niipea kui jõudsid küpseda ja kelle kunstilistes võimetes ei saa kahelda, loobusid oma ühisest algatusest, kubismist.

Skulptor Juhan Raudsepp ja maali Eduard Ole on aga nii oma loomisjõu kui ka väljendusviisiga märgitavaid nimesid eesti nooremas kunstnike generatsioonis.

NOORIM GENERATSIOON.

Viimase, noorima kunstnike generatsiooni moodustavad k. k. „Pallase“ ja Riigi kunsttööstuskooli lõpetajad — n. ü. juba koolilt oma kunstnikud. Nende eesotsas on suureandeline graafik Eduard Viiralt, tüse portretist skulptuuris F. Sannamees, jõuline joonistaja kui ka maali A. Johani, lopsakas maali K. Liiman, töötavamaid eesti portretiste K. Herman, julge maastikumaali Vöerahansu, tüse linnavaadete maali N. Kull. See põlv on pidanud kaotama ka juba ühe suurande-maali Kuno Veeberi.

Noorima generatsiooni koosseis on väga arvukas. Neid loetleda käiks otse üle jõu. Kuid nende seas on palju töotavaid andeid, kes ühtlasi juba mõjutanud ja mõjutavad kiirete sammudega eesti kunsti taset ülespoole.

Rudolf Ornefeld, poliitseinikuna Rio de Janeiros.

KÜMME AASTAT BRASIILIA ELU.

Esimesed pettumused uuel kodumaal. — Uue aasta vastuvõtt tänaval. — Elektri jõujaama ehitamas, poliitseinikuks, maalriks. — Eestlastest Rio de Janeiros.

Jõudsimme Santosse sadamasse Brasiilias 28. detsembril 1925. a.

Juba laevalt esmakordselt silmitsedes seda töötatud maad, kus päikene kõrvetas pealage ja higi kippus jooksuma kehaliigutusetu, tõusis imetus, kas tõesti selline ongi meie uus kodumaa. Varsiti ilmus laevale Brasiilia immigratsiooniametnik ja viis meid sadamast raudteejaama, kuna olime kõik määratud edasisaatmiseks Sao Paulo osariiki. Seal paigutas ta meid kohe vagunitesse, andes igale kaasa kaks banaani ja ühe või-leiva õhtuoteks.

Hiljuti jõudis Brasiiliast kodumaale tagasi väliseestlane Rudolf Ornefeld, kelle elukäiku ja võitlust olemasolu eest võiks lugeda harilikule Brasiiliasse rännanud eestlasele tüübiliseks. Ta jutustab oma käekäigust järgmist:

Lahkusin ühes abikaasaga kodumaalt 1925. aasta 1. detsembril, võttes eesmärgiks Brasiilia, töötatud õnnemaa, kuhu noil aegadel rahvast kõikjal rändas murruna. Olime kumbki noored, ei tunnud suuremaid elumuresid ega raskusi. Enne Eestist lahkumist töötasin Tallinnas Estonia teatris lavatöölisena. Siis aga haaras ka mind väljarändamistuhin ja viis õnne otsima eemalt. Olin elurõõmus ja tugev, arvasin endas tundvat küllaldaselt jõudu ja enesekindlust, et minna vastu tundmatule tulevikule võõrsil.

Teekond algas huvitavalt. Kaasa sõitsid ka paljud eestlased, kellel sama siht ja eesmärk. Teel igas Euroopa sadamas, kus peatusime, tuli juure uusi õneotsijaid. Reis kestis 28 päeva.

Kui algas sõit raudteel mägedesse, oli juba õö. Õhk kihises pimeduses sädelevatest fosforputukatest. Taamal sähvisid välgud, hetkeiks ähmaselt valgustades troopika kottpimedat ööd. Kuuldus vaid veduri ähkimist ja terasköie kõrinat, mis mägedesse sõiduks oli kinnitatud rongi külge. Kui olime jõudnud juba 800 meetri kõrgusele merepinnast, muutus õhk tunduvalt jahedamaks. Sõit Sao Paulosse vältas kaks ja pool tundi. Seal viidi meid otse rongilt emigrantide majja (või „hullumajja”, nagu nimetasid teda eestlased). Majas valitses kirjeldamata korralagedus ja mustus. Siin oli koos inimesi kõigist maailma kolgastest ja urgastest. Magada voodis ei saanud, sest see oli täis lutikaid. Konutasime nii nagu saime, oma kraamikastide otsas.

Sellisel möödus paar päeva. Oli saabunud vana-aasta viimane päev, kui tuldi uutelt sisserändajatelt küsima, kes tahab minna tööle kohviistandusse ehk -fazendasse. Otsustasime ühes naisega jääda nende hulka, kes kohviistandusse minna ei tahtnud, ja seepärast varsti leidsime end koos teiste „tõrkujatega”

aetuna välja värava taha. Neile aga, kes töotasid minna tööle fazendasse, lubati uut aastat pühitseda sisserändajate majas.

Koos kellegi teise eestlasega asusime kohe otsima ulualust. Kohalikku keelt meie hulgast keegi muidugi veel ei mõistnud. Lõppeks juhtusime kokku ühe venelasega, kes oli Sao Paulos elanud juba ühe aasta ja valitses portugali keelt. Venelase juhtimisel otsisime ja kõndisime läbi poole linna, aga kuski ei tahtud üürida korterit umbkeelsetele. Tulime siis jälle tagasi sisserännumaja värava taha endi kraami juure, kuhu jääme ulaluset kolmeks ööpäevaks. Oli õnn, et neil päevil ei sadanud vihma. Viimati tuli meid vaatama keegi sakslane, kes meid viis kuhugi linnaäärde agulisse.

Meie jõugus oli eestlasi 16 inimest. Nüüd, kus olime kord ulu all ja vihmavarjus, tulid uued mured: kust leida tööd? Suundusime koos Alto da Serra mägedesse. Seal oli käsil uue elektrijõujaama ehitamine, kuhu saime mullatööle. Töö oli raske, tasu aga üsna väike. Seda vihma, mis siin iga päev alla kalas! Töötada tuli läbimärjana ning sellele seltsis varsti veel teine häda, — kõhuhaigus, mis sundis päriselt loobuma tööst.

Toibudes haigusest, veel nõrgana, tuli muretseda uut tööd. Järgmiseks sain töö suhkrurafineerimise vabrikus suhkrukeetjana. Suhkur, mis valmistatakse suhkrupilliroo mahlast, on alles jäme ja kollakat värvi, seepärast ta keedetakse uuesti ümber, filtreeritakse sõefiltris ja sõelutakse läbi mitme sõela, kuni ta muutub valgeks ja tuhkpeneks. Töötasin suhkruvabrikus umbes aasta, ehkki töötasu oli väike ja töö ise üksluine ega nõudnud mingit erilist oskust.

Tol ajal, 1926. aastal, Sao Paulo osariigi valitsus asus vormeerima Sao Paulo linnas korrapidamiseks erapolitseid, senisele sõjaväelastest koosnevale politseile abiks. Kuna uude politseisse nõuti vaid pikakasvulisi noormehi, 1,75 sentimeetrist alates, astusid politseiteenistusse ka paljud eestlased ja nende hul-

gas mina. Brasiillased on enamikult lühikese kasvuga ning seepärast oldi sunnitud politseinike palkamisel leppima ka välismaalastega, kes kohalikku keelt ei valitsenud kuigi hästi. Õppisin minagi ainult „reglamendid” pähe ja olin seadusesilmana küps mees.

Ehkki mu keeletundmine oli nõrk, määrati mind kui pikemakasvulist teatripolitsei osakonda, kus minu ülesandeks osutus korrapidamine kinodes ja teatrites. Noil aegadel oli Sao Paulos kinosid ja teatreid väga vähe ja seetõttu ka rahvatung lõbustuskohtadesse suur. Politseil oli tegemist, et õhtuti kinodesse ja teatritesse valguvat rahvast panna kino- ja teatrikassadest pääsmeid ostma korra järele. Varem niisugust kommet, et pääsmed ostetakse sabas seistes, Sao Paulos ei tuntud. Eriti energiliselt protesteerisid uue korralduse vastu meestest hellitatud brasiilia daamid, kes kuidagi ei tahtnud mõista, et neil meestega võrreldes pole pääsme-sabas järjekorra ootamisel enam mingeid eelistusi. Nurisejailt sain tihti kuulda „soovitusi”, et siin käsutamise asemel mingi ma tagasi Saksamaale, kust tulnud, ja käskigu seal, — sest brasiillaste seas valitseb arvamine, et kõik blondjuukselised on tingimata sakslased. Eestlastest neil siin polnud aimugi. Ning kui katsusidki nendele oma päritolu selgitada, siis kippusid nad eestlasi arvama venelaste hulka.

Mu politseiteenistuse aegadel tuli mul brasiillaste õpetamiseks kulutada väga palju kannatust ja vaeva. Muuseas oli neil harjumuseks istuda kinos müts peas ja sigarett suus. Teatripolitseil tuli see halb komme rahva seast võõrutada ja üksnes seegi ülesanne kiskus tihti närvid pinguli. Eestlasi oli tol ajal Sao Paulos politseinikena üle paarikümne, aga praegu on nad peagu kõik juba valgunud teenistusse teistele aladele. Brasiilia korraldajate amet osutus liialt aega- ja närvesöövaks ning kinniseks. Soovida jätavad ka palgalolud. Umbes aastase teenistuse järele loobusin politseinikuametist ka mina, siirdudes maalitööle, millega võis teeni-

Naiste moraal Austraalias.

Vana väliseestlase mõrudad tähelepanekud uue maailma elust.

Väliseestlasel on tihti tähelepanelik silm. Küllap ta juba oma rohkete elukogemuste najal ja väljakujunenud ellusuhtumisega oskab ka arvustavalt vaadelda ümbritsevat elu. Vanemate väliseestlaste hulgas on veel neid „vana kõva eesti moraaliga“ mehi, kes kibedalt annavad pihta moodsa moraali lõtvusele. Eriti halb olevat selle moraaliga lugu Austraalias, nagu kirjutab G. Kereman oma tähelepanekute najal, mis ta tallele pannud pika Austraalias viibimise kestel.

Kirja autor on austraallastest üldse väga pettunud, eriti aga naistest. Sellepärast vist ongi ta ka jäänud seni poissmeheks, vaatamata sellele, et on jõudnud juba üle keskea.

Eeskätt märgib ta, et austraallane olevat — kahepalgeline ja suur enesearmastaja. Seejuures väliselt püüdvat austraallane küll hiilata, aga vaimne külg olevat tal tühi, — päriselt haganad ja kõlkad! Ühtlasi tulevat aga märkida, et silmatorikavamaks erandiks teistest rahvustest olevat niivõrd mehed kui naised.

Oma hävitavale otsusele autor toob ka põhjendusi. Austraalia naist ta iseloomus-

tab kena olevusena, kes naeratab ja alalõpmata koketeerib meestega, millised omadused talle olevat meeste-püümisena „samad kui ämblikule võrk“. Selles üksnes aga poleks veel suurt paha. Kuna rohketele abiellumistele loodetavasti järgneks ka tõus rahvaarvust, siis tuleks ainult soovida, et meesteühendumise kunsti võiks oma Austraalia õdedelt õppida juurde näit. ka eesti õrnemsugu. Aga edasi teab G. Kereman Austraalia naistest pajatada juba otse jubeduseni halbu asju: „Austraalia naine ei lepi kunagi ühe mehega. Juhtub vaid harva, kui mõni naine jääb truuks oma mehele. Sest suurem osa nendest on kergemeelsed, iseloomuta tuulelipud ja luksusarmastajad. Maal nad ei taha palju elada, kui aga vähegi võimalik, siis asutakse linna. Austraalias on linnades naisi suhteliselt rohkem kui maal. Linnades aga on üksikul naisel raske korralikku teenistust leida, mis kataks kõik elamiskulud. Vaatamata sellele, et ärimaailm on hakanud rohkesti kasutama naistööjõudu, püsivad palgad lõpmata madalad. Masinakirjutajanna näit. saab esimesel aastal palka nädalas vaid 15 šillingit

da oma igapäevast leiba kaunis rahuldavalt ja märksa rahulikumalt.

Elasin Sao Paulos kaheksa aastat, viimaseks kolmeks aastaks aga kolisin üle Rio de Janeirosse. Ikka töötades ja töötades võõra rahva hulgas, saavutamata mingeid suuremaid tagajärgi, — ikka kogudes ja teenides kahekesi, suutisime panna kõrvale niipalju, et võisime endile muretseda sõidupileti tagasisõiduks kodumaale.

*

Eestlaste elust Rio de Janeiros, kus viibisin enne tagasitulekut, võin märkida eelkõige seda, et sealsete eestlaste ühiskorraldus, Rio Eesti selts, mis omal ajal loodi Sao Paulo Haridusseltsi osakonnana, on veel praegugi ametlikult registreerimata. Kuna osariigis praegu valitseb kaitseisukord, kardetakse ametlikult poolt, et välismaalaste koondistes võib tekkida „kommunistlike kallakuid“. Seltsi regist-

reerimine võivat toimuda kohe pärast kaitseisukorra lõppemist. Rio eestlased praegu käivad koos kaks korda nädalas, teisipäeviti ja reedeti, seltsiliikme rätsepmeister M. Ernitsa juures, kellel suurem korter. Alalisi kooskõijaid on 10—15 ümber. M. Ernitsa korteris asub ka seltsi raamatukogu ja sinna tulevad eesti ajalehed. Seltsi esimeheks on praegu Johannes Krish, auto- ja elektromehaanika töökoja omanik Rios. Üheks nende väheste suguvendade hulgas, kes pärast sõjaaegse sisserändajana on suutnud kohapeal tõusta märgatavalt jõukamale järjele, osutub ka ehitusettevõtja Hans Lauk.

Eestlaste üldarv Rios praegu ulatub umbes 140-le. Kodumaa-vastaselt häälestatud element nende hulgas puudub peagu täielikult. Paljud Rio eestlased kavatsavad külastada kodumaad järgmise eesti üldlaulupeo ajal ja mitmetel on nõu tulla kodumaale ka selleks, et sooritada oma kaitsevæeteenistuse kohustused.

Tallinnas, 1. septembril 1936. a.

ning vaid iga aastaga tõuseb palk 5 šillingi võrra. Sellest siin aga on vähe elamiseks ja palju suuremiseks. Paljud, kellel puuduvad toetajad omaksed, katsuvad sellistes oludes teenida „kõrvalt“.

Teatavasti on Austraalias valitsus töö-kriisi lahendamiseks pannud kehtima määruse, mille põhjal võib abielulistest isikutest töötada, s. o. teenistuses olla ainult üks. On mees töö, ei tohi töötada ja teenida naine, ja ümberpöörduvalt. Milliseid kummalisi olukordi see korraldus tegelikus elus tekitab, sellest teab G. Kereman jutustada üsna õpetlikke lugusid. „Siis ei ole viga, kui mees töötab, sest mehe palgaga on siinsetes oludes võimalik peret toita. Napiks aga jääb selleks naise palk. On küllalt perekondi, kus töötu mees kodus lapsi hoiab ja naine väljas teenib, — kuid neis perekondades on enamasti „draamat“. Naise palka jätkub vaevalt ta enda tualeti, moeriituse ja maiustuste tarvis, aga mis perele anda? — Lõbusameelne naine siiski peagi leiab abinõu — flirdi näol. Sagedasti viivad naised külalisi kodugi, kus oma mees siis käsutatakse teise tuppa.“ — Juba võikski uskuma jääda, et G. Kereman liialdab, räägib päris uskumatut juttu, kuid ta samas teab pajatada ka järgmist: „Vahel juhtub ka seda, et oma mees tarvitab seadust enda kasuks — paneb parajal hetkel tuleriista võõrale nina alla ja käsutab jätta „valu-rahana“ maha oma rahakukru. Kui võõras tõrgub, võib mees kutsuda kohale politsei ja siis on „sissetungijal abielusadamasse“ kaks aastat vangistust kindlustatud. Ent selliseid „võrgutusstseene“ lavastatakse siin üsna tihti ka kokkumänguna raha väljapressimise sihiga, milles ohvriteks osutuvad enamikult välismaalased. Nõnda kaotas siin äsja üks soome noormees kogu oma varanduse, 800 naela, mille oli korjanud raske tööga mitmete aastate jooksul.“

Edasi räägib G. Kereman austraallanade aadressil veelgi raskemaid sõnu. Tõenduseks, et ta pole mingi erandlik „naisteühikaja“, ütleb ta, et on küsimuse üle vahetanud mõtteid nii mõnegi vallalise mehega Austraalias ja kõikidelt saanud lõppotsusena arvamuse, et arenenud

ja moraalsel mehel ei ole üldse soovitatav austraallannat kosida. Ütleb Kereman: „Austraallanna sõna „moraal“ ei tunne. Temale on jumaluseks ainult raha, mille abil saab anda voli oma piiramata instinktidele. Armastusest selle sõna õilsamas mõistes siitmaa naised ei tea midagi.“ Oletuse, et Austraalia naiste flirtimishai-guse põhjuseks võiks olla sealne soe kliima, lükkab G. Kereman ümber arstide tõendusega, mis ütleb, et viga seisab liig rohkes liha söömisel. Austraalia arstid tõendavad, et kuni 50 prots. sealseid haidgeid lamab haiglates nimelt liha liigsöömise tagajärjel. Teise põhjusena märgib G. Kereman muidugi ka kasvatus puudust.

„Austraalias on väga terve kliima, kuid haiglaid on suhteliselt rohkem, kui Euroopa riikides. See kõik tuleb rahva harimatusest ja madalast vaimust,“ järeldab G. Kereman. „Algkoolis lapsed mingit moraalikasvatust ei saa, kuna algkooli õpetajad on enamikult noored tüdrukud, kes ise flirdivad külapoistega. Kuidas võibki niisugune õpetajanna lapsi moraalselt kasvatada? Vaeserahva kodune elu ja moraal on ka alla arvustust madal, lapsed kasvavad kui seapõrsad omapead.“

„Ainiti ärkab minus kurb tunne, kui näen, et ka siinsed eesti õed-vennad on aelemas rumaluse paelus. Hiljuti üks eesti proua, kena naisinimene, kelle väga tubli loomuga ja eesti vaimuga mees oli sunnitud töö suhtes paariks-kolmeks kuuks paarsada miili kodunt eemale sõitma, lõikas kohe maha oma ilusad pikad juuksed, värvis näo, lõi ka paberossi hambasse ja lõpuks sobitas tutvuse ühe näruse koti-mehega. Prouakesel oli omal kaks kena last, aga flirtimine võis siiski minna lahti. Inimene, kes oli aastaid suutnud hoida oma tublit eesti naise vaimu ja kombeid, langes ikkagi siinsesse määndunud ja mürgitatud sohhu, millest väljarablemine pole enam nii kerge.“

G. Kereman teab jutustada episoodi ka ühe eesti mehe elust, kelle tutvus kellegi australlannaga lõppenud viimase rasedaksjäämisega. „Episood“ aga sellega siiski ei lõppenud, sest kui mees tõrkus kohe abiellumast, kaebas naine loost võimudele

ning seejärel, vangistuse ähvardusel, mees abiellumisega enam ei viivitanud. Kuidas käib mehe käsi praegu, seda G. Kereman jutustab järgmiselt:

„Nüüd meie mees orja iga päev, kõik raha tuleb anda naise kätte. Tegelikult mehe palgaraamat ongi naise käes, millega see käib töökohast raha välja võtmas. Kui naine on heas tujus, siis annab ta mehele tubakaraha, kuid sagedasti saab mees tubaka asemel ainult söimusoõnu. Praegu naine kui kuninganna lebab voodis ööd kui päevad. Mees, kui ta tuleb õhtul töölt koju, peab keetma ka toidu ning pühapäeviti pesema laste pesu. Aga naisele ei tohi halba ütelda, — läheks otseteed kaebama politseisse ning mees siis saaks kohe paariks nädalaks priileivale. Kohtus seda, mis mees räägib, üldse ei arvestata. Naist küll kaitsevad kuulsad „inglise naisõigused“, ent need õigused on juba naistele endile saamas nuhtluseks. Paljud mehed kardavad abielluda, seega naised kannatavad üksildust ja tihti langevad elu tumedamale poolele flirtimises.“

Edasi kirjeldab G. Kereman naiste elukombeid selles käitises, kus ta seni töötanud. „Väga palju lisatööd naistöolistele annab näovärvimine ja puuderdamine. Seda sooritatakse vähemasti viis korda päevas. Pealegi puuderdatakse niivõrd maitsetult, et pärast „tualeti tegemist“ inimene näeb välja nii, nagu oleks ta peadpidi jahukotis käinud.“

Ja need naised laskvat end alati heameelega igast ühest käperdada, kas või purjus kojamehest.

Austraalia naised kahtlustab G. Kereman kurjades mõtetes ka tema enda suhtes. „Mina saan varsti 55-aastaseks, kuid väljanägemise järgi antakse mulle ainult 40, — keegi ei usu minu õiget vanust. Aga tööta naised, nii noored kui vanad, kõik püüavad mind. Mitte armastusest minu vastu, oh ei! — Olen kaine ja korralik ning nad arvavad, et mul on suured rahad, mida saaks kuidagi välja pressida.“

Sellega G. Kereman lõpetab kirjutuses masendava pildi austraalia naiste ülekäteolekust ja lisab mõned huvitavad tähele-

panekud sealsest elust-olust üldiselt. Esiteks ta kirjeldab kihlvedusid hobuste võiduajamistel, kuhu austraallased matavad suurema osa oma sissetulekutest. Kellegi asjatundja arvutamise järgi, mis toodud Austraalia lehtedes, siis, kui kaotataks hobusevõiduajamised ühes kihlvedudega, elaks Austraalia tööline poole vähema palgaga poole paremini. G. Kereman arvab, et juhul, kui „hipodroomi-haigus“ levineks niivõrd Euroopas, nagu ta on praegu levinud Austraalias, lööks rahvas ise segi kõik hipodroomi-väljakud, — austraallane kaotades ainult urisevat vähe, aga järgmisel korral muudkui tassivat jällegi omad vaevaga teenitud krossid maaklerite taskesse. „Ka meie cesti mehed siin pole vabad hipodroomi-hazardist,“ ütleb G. Kereman. „Mõni mees tirib suust ja müüb juudile omad kodumaalt kaasa toodud kuldhambad, et aga saaks käia võiduajamistel.“

Kuid ka austraallaste häid külgi märgib kirja kirjutaja: „Üheks siinse kodaniku heaks küljeks on korraarmastus. Ei kunagi pole ma näinud tänavatel kaklusi. Ehkki kõrtse siin on rohkem kui oli vanasti Moskvast. Austraallane, kui ta joo, võtab joogikohas tirtsu viina suhu, kõnnib vähe tänaval, siis läheb, võtab taas suutäie, ning ei jää nii kunagi purju. Mõni, kes ongi joobnud, astub tänaval siiski nii tasa ja targu, et ei teki mingit lärmi ega tüli. Kui kuski tekib kaklus, siis ainult poksitakse. Niipea kui üks pooltest kukub maha, on tüli lõpp. Kaotaja ronib maast üles, annab vastasele käe ja asi on unustatud.“

Austraalia politsei on hästi treeneritud, väga viisakas rahva vastu ja seepärast on rahva usalduse täiesti võitnud. Seepärast tavaliselt mingi kuritöö ei jää avastamata ja süüdlased leidmata. Sest rahvas abistab politseid kõiges ja kõikjal. Tänavatel püsib alati ilus kord, autode rohkusele vaatamata kuulub liiklemisõnnetustest üpris harva. Seda jällegi tuleb panna tublide korraldajate arvele.“

Nii lõpetab oma kirja vana austraalia eestlane sealsest kombusest ja elust.

Vana korealane oma lastega.
Tagaplaanil tüüpiline korealaste elamu.

SIBERI KULLAKAEVANDUSEST KOREA JAHIMAADELE.

Eestlase kirev elukäik Kauges Idas. — Põgenemine Siberist. —
Ekspeditsiooniga läbi Korea.

Paul Martoff, eesti päritoluga, vaatamata oma venepärasele nimele, tõendab, et ta poleks võinud kunagi aimata, et elutee viib teda kord Koreasse, sellesse maailma nurka, kuhu õige harva eksib eurooplase jalg. Kuid saatuse teed on imelikud ja nii mõnegi eestlase elutee ei ole olnud mitte ainult ta enda määrata. Eriti nende eestlaste elutee, kes sattusid Nõukogude Venemaal punase revolutsiooni keerisesse.

Paul Martoffi viis elutee juba noorelt laiale Venemaale. Rahunu noormehena arvas ta leidvat laia maailmast omale paremaid elamisvõimalusi kui kitsalt kodumaalt. Seda enam, et eesti asunikkuude heast käekäigust Venemaa lagendikkudel olid ulatanud mõned jutud ka tema kõrvu.

Paul Martoff ei ole suur jutu- ega ka kirjamees ja sellepärast kuulsid tema sugulased vähe ta kaugetest rännakutest. Igatahes oli tema viimaseks peatuskohaks Ohotski kullakaevandused kauges Siberis. Nii kaugemale oli ta siis jõudnud juba

järjega. Võib olla oli see kulla meelitav mõju ja jutud kullaotsijate kiirest rikastumisest, mis teda viisid kaugetesse kaevandustesse. Ehk lootis temagi mõnele suurele kullakamakale, mille leid teda oleks teinud korraga rikkaks meheks. Eks ole elugi vahest loterii ja nii mõnigi armastab sellel loteriil suure hasardiga mängida. Kuid Ohotski kaevandused olid selliseks loteriiiks halb koht. Ei siin olnud võimalust kullapanka hõlma alla ajada ega koju tassida, ei saanud piibutäit kullaliivagi hoolsa valve alt läbi viia. Töö sündis tugeva kontrolli all. Jäi siis lootus avastada oma kullasoont, millest ei tea ei riik ega keegi teine. Nii ta siis hulkuski ringi mägedes kõik vabad õhtutunnid ja pühapäevad. Aastad kadusid raskes töös. Kullasoont jäi leidmata ja tuhmus viimaks lootuski rikastumiseks. Kaotades igasuguse kokkupuute eestlastega ja elades keset venelasi, uinus viimaks ka kojuigatsus, mis eriti algusaastail tihti vaevas. Sidemed

kodumaaga lõdvenesid ja kirjavahetus tuttavate ja sugulastega vaibus.

Poliitilised sündmused Martoffi palju ei riivanud. Ainult väikesed äärelained ulatasid temani. Kuid aegamööda muutus olukord ka kaevandustes. Nõukogude valitsus tõi siia uusi noori kullakaevureid ja hakkas vanemaid mehi välja tõrjuma.

Siis vihastas Martoff. Muretses endale hobuse ja matkas salaja üle lähema piiri. Mis tal viga oli matkata. Eks olnud iga lähema ja kaugema ümbruse kaljuküngaski talle küllalt juba tuttav. Vähemalt niigi palju oli kasu kullaotsimisest. Nõnda sattus Paul Martoff Koreasse.

Koreas ei ole valgel mehel suurt midagi peale hakata. Seda teadis Martoffki. Aga ta lootis, et siit jällegi kuidagi edasi pääseb. Võib olla Austraaliasse, Ameerikasse, kuhu nii mõnigi mees juba ennegi oli Siberist välja rännanud.

Ka Koreas oli kulda. Siin pesti seda jõgedest ja kas ei võinud Martoffki endale siit mõnda kotitäit pesta? Kuid kulla peale on kõik maiad. Siin olid nüüd jaapanlased peremehed. Omal ajal oli Koreal keiser ja teatud iseseisvusk. Kuid alati oli siin ka teistel riikidel palju tegemist. Venelased ja jaapanlased on vedanud aastaid Korea pärast vägikaigast Peale Vene-Jaapani sõda pidi aga Venemaa oma pretensioonist Koreale loobuma ja Korea sattus sõltuvusse Jaapanist (1905. a.). Veel oli tal oma keiser, kuid 1910. a. aeti ka see minema ning Korea liideti täiesti Jaapaniga. Koreast sai jaapanlaste Tšosen.

Jaapan aga on arenenud tööstusmaa ja ta on maias maapõue varandustele. Vanad kontsessioonid, mis välismaalastele Koreas olid antud, jäid maksma, kuid uusi ei antud enam kellelegi. Kullapese mine toimus nüüd valitsuse kontrolli all ja kullapesijad said selle eest kindlat tasu. Mis väljavaateid või lootusi oli siis veel üksikül üle piiri tulnud pagulasel!

Koreas leidis Martoff rohkesti teisigi vene põgenikke. Enamuses toitsid need end jahipidamisest. Loomariik oli Koreas veel küllaltki rikkalik. Jahipidamisega võis end päris hästi elatada, kuigi juttu ei saanud olla rikastumisest. Eriti rikkalik

jahiloomadest oli põhjapoolsem Korea piirkond. Vanasti tegid igasugused metsavennad jahimeestele elu kibedaks, kuid loomadele oli see ainult suureks õnneks — nad said vabalt sigineda. Jaapanlased on aga metsad puhastanud kõigist kahtlastest võsavendadest, kelleks olid enamasti hiinlased, ja jahipidamiseks ei ole enam takistusi. Loomade hea põli on seega otsas ja nii mõndagi loomaliiki ähvardab hääbumine. Näiteks on õige vähesel arvul veel Koreas säilinud üks Aasia haruldusi — pika karvaga Siberi tiiger, kes varem elutses kogu Korea poolsaarel. Siberis, mille järgi ta oma nime saanud, pole temast enam jälgegi.

Ja nii hakkas meie pagulane ka jahimeheks. Eriti hea minek jahisaadustest oli põdra sarvedel ja tiigri kontidel, kuna neid ebausklik korealane tarvitab arstimis- ja nõidumisvahenditena. Jahimehed aina profiteerisid sellest tulutoovast ebausust.

Muide, korealasest jahimehest ei ole valgele mehele suurt konkurentsi, sest korealane on selles töös laisk ja saamatu, kuid loomi hävitab ta siiski rohkesti, nii et suuremad jahiloomad on juba metsadest kadumas.

Kui Paul Martoff oli oma uue tegevusalaga harjunud, olles end mugavalt sisse seadnud ühes mahajäetud hiina bandiitide metsaonnis, jõudis Koreasse Briti loodusteadusliku muuseumi ekspeditsioon G. V. Hetti juhtimisel, kes kogus muuseumi jaoks Korea imetajaid loomi. Ta tegi üldse kolm reisi Põhja-Koreasse. Kirjeldades „Geographical Magazin'is“ oma reisisimuljeid, annab ta kenakese ülevaate Koreast.

Oma uurimistekonnal sattus loodusuurija kokku habemesse kasvanud valge mehega. Ekspeditsioon vajas seesugust kohalikke olusid tundvat eurooplast, sest korealastega ei olnud kerge asju ajada. See oli Paul Martoffile tema hea päev. Nüüdistest peale matkas ta kaasa ekspeditsiooniga.

„Esimese matka sihiks oli,“ nagu jutustab G. V. Hett, „väikene linn Chang-jin, kuhu ekspeditsioon jõudis pealinnast Seulist kümnetunnilise raudteesõidu ja ühepäevase autoteekonna järele. Asjaolu, mis

siin kohe torkas silma, oli see, et paljud kohalikud elanikud, — ehkki ümbruses võis näha isegi autosid ja ei puudunud ka elektrijõujaam naabruses, — polnud eales veel varem näinud eurooplasi.

Chang-jin'i linnakesest jätkati teekonda hobuste seljas, suundudes itta. Mäenõlvaldel ja orgudes leidus siin veel rohkesti männi-, tamme- ja kasemetsa.

Korealase elamu erineb tunduvalt nii hiinlaste tavalistest mullahüttidest kui ka jaapanlaste kergetest pilpachitustest. Oma maja ehitab korealane palkidest ja vähemalt kahe- või kolmetoalise, ning katuses pole mitte õled, vaid lauad. Maja otsas asuvas köögis on tulease kaevatud põrandast vähemasti paar jalga sügavamale, kust soojus ja suits juhitakse läbi põrandaluse lõõri kõikide tubade alt läbi, mistõttu võimaldub kokkuhoid küttes. Korealase leidlikkusest ja osavusest annavad tunnistust ka igas külas leiduvad veskiseaded, vesirattad ja vesiveskid.

Peatudes külades, võis ööbimisel eriti meeldesööbuvalt märgata korealaste elamutes valitsevat puhtust: kui linnade võõrastemajades harilikult segasid öörahu naha kallale kippuvad putukad, siis maal puudusid nad täiesti. Ka võõrastelahke on korealane. Tema juures peatuvale võõrale pakub korealane toidu päriselt hinnata. Korealase igapäevaseks toiduks on riis ja kurgid, mille valmistamiseks ja söömaageadeks kulub suur osa korealase tööpäevast. Pealegi korealane hommikuti magab kaua. Eriti laisad olid siiski vaid lõuna-korealased, keda oli matkameeskonda võetud kaasa mitu meest.

Peatudes ühes külas pikemaks ajaks, tegi ekspeditsiooni juht vea selles, et saatis tagasi oma Chang-jin'ist palgatud vooimehed hobustega. Veoloomadeks kohapealt suudeti hankida ainult üks hobuse-nimeline loom, üks härg ja üks lehm. Härg osutus isemeelseks ja lehm oli liikumises veelgi kaks korda aeglasem, kui härg. Et jõuda tagasi kiiremini, tuli kuldada edasilikumiseks ka osa ööst, milline rutt ekspeditsiooni meeskonda kuuluvatele korealastele näis otse vägiteona.

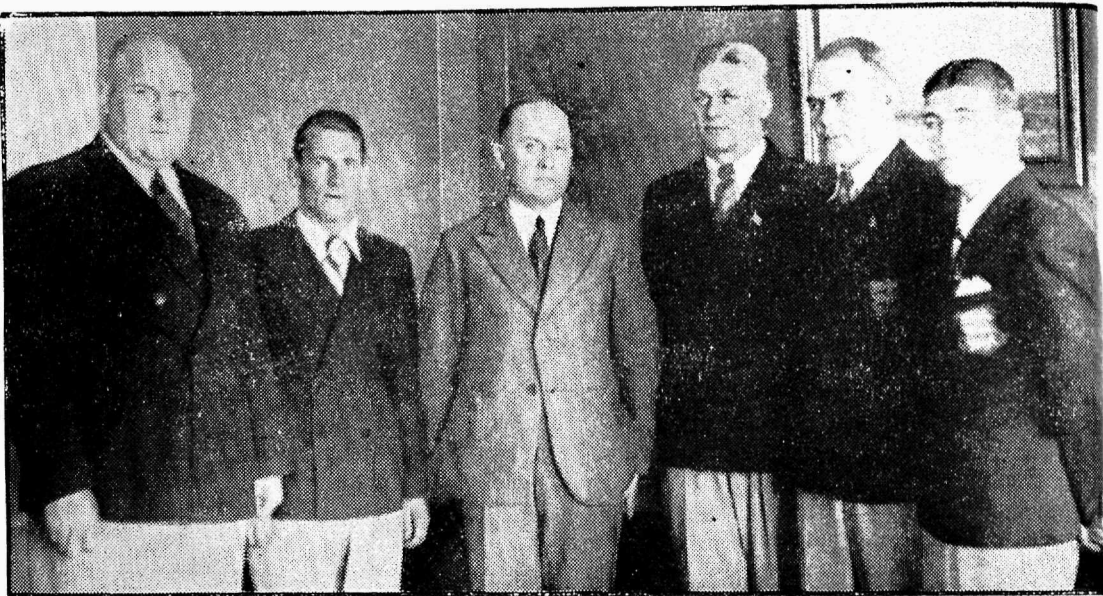
Järgmine matk sooritati Korea põhjapoolsemasse osasse, Mandžuuria piiri äär-

de. Peakorteriks oli siin väike Nojido küla, mis asub umbes kolme penikoorma kauguses Tumeni jõest ning osutub viimaseks inimasulaks enne piiriäärset, kustunud vulkaani Paiktusani ümbritsevat tühja maa-ala. Siit kolme nädala kestel üritas ekspeditsioon peaaegu iga päev pikemaid retki mõlemale poole piiri. Maastik siin ümbruses üldiselt sarnaneb Siberi taigale. Sügisese aastaaja tõttu, mil metsaaluseid täitsid puudelt langevad sahisevad lehed, mis hääletu edasilikumise tegid võimatuks, võidi metsloomadele korraldada vaid koerajahti. Korea jahikoerad on tõuliselt Elsassi, samojeedi ja hundikoera segu ja selliseid oli ka matkavooris kaks. Nad kuulusid Martoffile, keda ekspeditsioonis oli juba hindama hakatud hea jahimehena. Kuid piirilähedus ei meeldinud kunagi hästi Martoffile, kuigi see oli mitte Vene, vaid Mandžukuo piir. Ta oli juba kimbus olnud sealsete röövlilõukudega.

Praegu jaapanlased on hoolega ametit nende piirkondade puhastamisega hiina „metsavendadest“, kes peamiselt elatasid end vaid röövretkedest ja oopiumimooni kasvatamisest. Metsatihnikutes leidis tihti tühje hiinlaste roigashütte, kust elanikud seest olid põgenenud. Ekspeditsiooni aga nendega sekeldusi ei olnud ja Martoffi närvilikkus oli asjata. Siiski oli tal hea meel, kui ekspeditsioon pööras tagasiteele. Sellega oli lõpp aga ka Martoffi headel päeval.

Tal ei olnud enam mingit isu minna tagasi oma metsaonni. Aegamööda küpses temas mõte leida võimalust ekspeditsiooniga ühes Koreast lahkumiseks. Ajas maha oma habeme, müüs koerad ja jahipüüsi ning tegi lõpuarve metsaeluga. Ekspeditsiooni juhi lahkel kaasabil pääses ta laevale ja sealt edasi Singapuri. Sealt edasipääsemiseks pidi ta aga juba iseseisvalt otsima võimalusi.

Järgmiseks sihtkohaks on tal Austraalia, kui tasku võimaldab edasirändamist. Seal teab ta omal olevat veel mõnda vana tuttavat, keda loodab üles leida. Seni aga on ta rahul ka Singapuris. Nii kirjutab ta ühele oma vähestest tuttavatest, kes teda veel kodumaal mäletab ja kellega vahast harva peab sidet, kui meenub kodumaa.

Medalimehed Toompeal.

Vasakult: A. Luhaäär, V. Väli, riigisekretär K. Terras, K. Palusalu, A. Neo ja N. Stepulov.

Eesti võidukas esinemine XI olümpiamängudel Berliinis.

XI olümpiamängud Berliinis 1.—16. augustini oma suurejoonelikkusega olid kogu maailma tähelepanu keskuseks suuremal määral, kui ükski sportlik sündmus enne seda või mõni maailmapoliitiline prahvatus. Sellest rekordolümpiast Eestigi võttis osa ulatuslikumalt kui kunagi varemalt ja kõigest olümpiamängude alguse pettumuslikkusest hoolimata löi läbi paremini kui kunagi enne. Kõikjale ulatusid teated Eesti sangarite võitudest. Ise me olime neist võitudest üllatatud, kuna meil ei olnud julgust uskuda seesugust läbilõovust kogu maailma parimate seas. See üllatuslikkus tingiski valmistava vastuvõtu olümpiavõtjatele kodumaa pealinnas, poole Tallinna kokkutulekut, kui saabusid koju meie võidukad maadlejad.

Olümpiamängude esimeses osas tuli esineda kergejõustiklasil. Neist oli millegipärast hakatud lootma rohkem kui nad suutsid. Kui siis tulemused ei olnud loodetult head, arusaadavalt pidi tekkima väike pettumus. Iseenesest meie kergejõustiklastelt polnuks õigus nõuda rohkem. Meie treeningu olud ja lühike ettevalmistusaeg ei lase paratamatult jõuda eesti kergejõustiklasi sellisele tasemele, kui võivad olla need suurriikide sportlased, kes aasta läbi suuresti soodustatult saavad harju-

tada. Kui siiski Eesti poisid suurriikide sportlaste kõrval kergejõustikus tulid 8—10-daks, siis on seegi hindamisväärt saavutus.

Eesti triumfiks oli aga raskejõustiklaste esinemine. Raskekaallasena Kristjan Palusalu päris maailma tugevaima mehe tiitli, kuna ta nii vabamaadluses kui ka klassikalises kreeka-roomsa maadluses jäi võitmatuks. Kahekordselt krooniti ka poolraskekaalus Neo'd maadlejana, kuna Neo vabamaadluses tuli teiseks ja kreeka-roomsa maadluses kolmandaks. Maadluses esinenutest tuli Berliinis auhinnale veel Amsterdami olümpiamängude võitja Voldemar Väli, saades pronksmedali. Seejuures aga mehele tehti kohtunike poolt veidi ülekohut, kuna temagi võimed osutusid hinnangust kõrgemaiks. Maadlejad oli Eestist Berliinis kuus. Vabamaadluses jäid teistele alla kergekaalus A. Toots ja kergekeskkaalus A. Kukk. Kreeka-roomsa maadluses peale auhinna- toojate esinesid veel kärbeskaalus E. Sikk, kes jäi kuuendaks maailma konkurentsisis ja kergekeskkaalus E. Puusepp, kes päris neljanda koha.

Eesti tõstjaid oli Berliini saadetud neli. Neist kolm ei pidanud vastu suures võistluses. Raskekaallane A. Luhaäär aga

tõi ära pronksmedali, mille saavutamiseks ta kahe käega tõukamises pidi ennast ületades tõstma rohkem kui keegi teine — püstitama eesti ja olümpiarekordi — 165 kg.

Väheoodatult oli Eestile edukaks alaks veel poks. See spordiala on Eestis veel noor, mispärast ei juletud loota, et suudame maailmale pakkuda küllaldast konkurentsi. Kaks Eesti poksijat oli saadetud Berliini ja neist üks tuli maailma teiseks. N. Stepulov kergekaalus poksis välja hõbemedali. Meie korvpallimängijad võitsid Euroopa tugevamat — Prantsusmaad, kuid pidid alistuma hiiglakasvulistele ameeriklastele ja väledatele filipiinlastele.

Berliini oli 51 riiki saatnud oma paremad sportlased. Eesti platseerus 15-daks, kui arvestada kõigi aladega, kuigi meilt oli võistlemas ainult kerge- ja raskejõustiklasi, kaks ujujat ning korvpalli- (basket) mängijaid. Meie korvpallimängijad võitsid Euroopa tugevamat — Prantsusmaad, kuid pidid alistuma hiiglakasvulistele ameeriklastele ja väledatele filipiinlastele.

Kui aga eraldi arvestada maadlusala, siis paljude välismaa eriajakirjade hinnangu järgi Eesti selgus Berliini olümpiamängudel teiseks maadlusmaaks maailmas. Ise me võime Berliini tulemuste järgi arvata sama, või leppida vähemalt kolmanda kohaga maailmas. See oligi triumf, mille üle kodumaa kõige enam rõõmustas. Olla Rootsi järgi samaväärne Ungari ja Saksamaaga, ning parem vanast kuulsast maadlusmaast Soomest, samuti ka Ameerikast, Tšehhoslovakkias, Prantsusmaast, Šveitsist jne., see oli parim saavutus Lurich-Aberg-Hackenschmidti kodumaale.

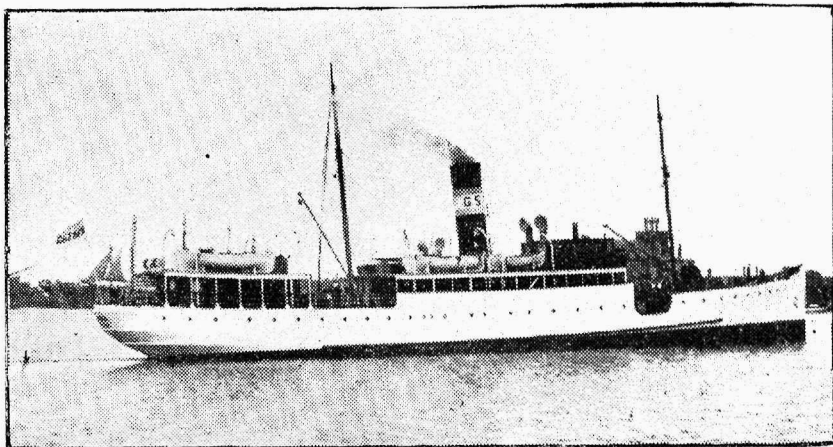
Eesti olümpiaekspeditsioon Berliinis koosnes, võistlejaid ja juhte kokku arvtes, poolestsajast inimesest. Need ühes paarisaja ekskursandiga võisid veenduda sakslaste organiseerimise oskuses ja olümpiamängude suurejoonelises teostamises. Sakslased olid igatahes teinud ära suure töö ka sportlikult ja seda kroonis esmakordne üldvõit olümpiamängudel.

Haakristi-lippudesse uputatud Berliin oli ülilpidulik kogu maailma esinduse kokkutuleku puhul. Kõik Saksa sisemise elu varjuküljed olid peidetud olümpia pidulikkuse varju, sakslased olid teinud kõik, et nende uue riigikorra elust välismaalane viiks kaasa parimad mälestused. Telgitaha tungida oli raske. Puutudes kokku Berliini eestlastega, võis siiski mõningaid muljeid saada saksa argielust. Suur hitlerlik ülesehitamistöö nõuab kodanikelt suuri ohvreid ja nende kandmine ei ole kerge. Mitmekordselt ja igasuguselt maksustatuna ei rõõmustagi sakslane oma kodus nii, nagu see paistab juubeldustest oma suurele juhile. On püütud jagu saada töö-

ta olekust ja Berliinis olles ükski välismaalane ei pidanud nägema töötatöölist (sest need olid viimseni välja saadetud Saksa pealinnast!), kuid töölisringkond kannab siiski suuri eluraskusi. Ja isegi töötatööliste antav hädaabi toetus kuulub maksustamisele riigi kasuks! Režiim on kõva ja sellest tingituna pole imestada, et mõnigi perekonnapea või -ema väikese vääratuse puhul eemaldatakse avalikust elust. Nii näitas mulle üks eestlasi, kes 19 aastat elanud Berliinis ja kelle sakslasest mees 4 aastat olnud tööta, oma naaberkorteris kahte põlvepikkust tüdrukut, kelle ema aastapäevi juba koonduslaagris. Seda ainult sellepärast, et ta oli läinud mehele vabrikusse järgi viima võileiba, mida mees oli unustanud maha ja selle juures mitme kuuldes lausunud, et ta mees töötab padrunitööstuses. Seda, et Saksamaa relvastub, ei tohi avalikult kuulda võerad rõuvad. Sakslaste üldine kiindumus oma juhi vastu ja sisemine distsipliin aga kahtlemata on Saksa siseellu toonud tunduvalt paranemisi pärast maailmasõda.

Olümpiamängude keerises spordireporterina väga vähe jäi mahti muuks kui mängude jälgimiseks. Meelsasti oleks tahtnud puutuda lähemalt kokku kogu Eesti kolooniaga Berliinis. Paaril eestlaste kokkutulekul (saatkonda ja Eesti seltsi) oli vähem kohalikke eestlasi, kui just kutsutuid — olümpiarahvast kodumaalt. Kuuldas aga, et Eesti koloonia Berliinis ja Saksamaal on kokku kuivamas, kuna välismaalasena olla rahvuslikult häälestatud sakslaste seas raske elada. Saatkonna andmeil võiks eestlasi olla seal tuhande ümber. Kuid enamus neist eestlastena esinevaist kõnelevad saatkonnas saksa keelt. Nad on lihtsalt Eesti kodakondsusse kuuluvad sakslased. Päriseestlasi arvatakse Berliinis vaid sajale.

Ka Berliini eestlaste pere ühines terve kodumaa rõõmuga eestlaste võitude puhul. Sest need väikese Eesti üksikute sangarite suured võidud tähendasid seda, et Eesti võib endauhkuses pidada end maailma tugevamaks spordialal. Võetagu arvesse, millised võimalused on suurriikidel oma sadade miljonite seast leida suuri atleete. On seepärast täiesti loomulik ja sugugi mitte otsitud alus teha riikide vahel võrdlus olümpia võitute ja rahvaarvu suhte põhjal. Kui olümpiamängudel võidetud punktide arv jagada rahvaarvule (miljonites), siis kaks vennasrahvast Eesti ja Soome platseeruvad maailma esimesteks 10,3 punktiga. Järgnevad šveits 6,8, Rootsi 6, Ungari 4,4, Hollandi 4,1, Norra 3,9, Austria 3,8 ja alles üheksandaks tuleks üldvõitjaks loetud Saksamaa 2,8 punktiga. USA oleks selle arvestuse järgi 20-nes, Jaapan 21-ne jne. H. N.

Eesti laev Tallinna-Helsingi liinil.

G. Sergole kuuluv a.-l. „Aegna“, mis algas tänavu ühendusepidamist Eesti ja Soome vahel.

Ringvaateid välismailt.

Turistide liikumine Eesti ja Soome vahel.

Meil on ühendus Soome ja Eesti vahel elav ja mõlemate maade pealinnade tänava- tel kuulab vennasrahva keelt arutihti. Helsingisse on läinud suve jooksul tulnud Eestist turistide rohkem kui kunagi enne. Hari- likult peatuvad ekskursioonid siin 1—2 päeva ja sõidavad sama teed tagasi, aga ka sisemaale sõitjaid on olnud palju: — odav ja mõnus sõit meelitab eestlasi Soome jär- vemaastikkudega tutvunema. Alles järve-, metsa- ja tundrimaastikke vaadeldes taipab turist, kui võluv Soome öieti on, kus 62.000 järve ja 80.000 saart pakuvad imestamis- väärt palju vaheldust.

Et turismiasjandusele hoogu anda, on praegu Helsingi uues suures Messuhallis korraldatud matka ja meresõidu näitus- mess, mis oma mitmekesisusega palju hu- vitavat ja õpetlikku pakub, ja Soomet igati eeskujuliku turismimaana esitab.

Turismi arenemisest Soomes saame ehk kõige selgema pildi, kui tähendame, et 1922. a. turistid töid raha sisse Soome vaid 80 milj. marka, 1935. aastal tõusis see sum- ma juba 250 milj. margani, — milline sisse- tulek Soome eksportituledega võrreldes asub üldsissetulekute lahtris neljandal kohal.

On huvitav märkida, et 1935. a. turistide hulgas arvuliselt esimesel kohal olid roots- lased ja teisel kohal eestlased. Neile järg- nesid inglased ja sakslased.

Matkaolude arenemine Soome-Eesti va- hel läheb kindlas sihis edasi. Eesti laeva-

lin Tallinna-Helsingi vahel töi kaasa, nagu teame, 25% hinnaalanduse. Ajakohase tolli- maja ehitamise ja Balti ekspressi juhtimine Tallinna sadamasse on samuti tõstnud reisi- jate hulka. Kahjuks pole veel senini sellest uuendusest siinpool mingisugust reklaami tehtud ja suur publik ei tea veel seni, et nüüd rong Soomest tulevat laeva sadamas ootab ja samuti reisijad rongiga sadamani võivad sõita. Moodne, tabav prospekt, milles Balti ekspressi edud seletatud ja mida siin- setes reisibüroodes, hotellides jne. võidak- s reisijatele jagada — saaks mõjuma kaasa kindlasti selleks, et mõnigi, kes veel kas Rootsi või Stettini kaudu Kesk-Euroopasse reisib, tarvitaks uut Eesti kaudu minevat teed.

A. N.

N. M. K. Ü. ekskursioon Kopen- haagenis.

16. augustil k. a. saabus Kopenhaageni ekskursioon, millest võttis osa 27 isikut. Kuna Kopenhaageni „Eesti Kodu“ liikmed suvise aja töttu olid enamasti maal, ei saanud selts kahjuks külalistele vastuvõt- tu korraldada, ning saabunuid tervitas seltsi nimel ja oli ühtlasi ringsõidul linnas ja Kopenhaageni ümbruskonnas juhiks „Eesti Kodu“ laekahoidja hra G. R ü d i- ger. Sõit toimus NMKÜ oma autobusel, mis oma suurusega, pealkirjaga „Tallinn- Kopenhaagen“ ja Eesti lippudega üldist tähelepanu köitis. Kohaliku NMKÜ poolt oli Taani vaatamiseks koostatud üksikas- jaline kava, milles oli nähtud ette Kopen- haageni vaatamisväärsete kohtade külas- tamine ning väljasõidud Põhja-Själlandi

saarele Helsingöri, Fredensborgi ja Hille-
rödi linnadesse ning Grundvigi kirikusse.
Samuti korraldati Taani NMKÜ poolt mitu
ühiseinet ja koosolekut ning näidati ühin-
gule kuuluvaid asutusi, muu seas hiljuti
valmisaanud suurejoonelist spordivälja.
Ekskursioon peatus Kopenhaagenis 2½
päeva, kusjuures viimasel päeval võeti ette
üksikute ekskursionisti osavõtjate poolt
eriotstarbelisi väljasõituseid — käidi vaata-
mas ümbruskonna talupidamisi, suure-
maid tööstusettevõtteid jne. Kopenhaage-
nist sõitis ekskursionist Odense linna Fii-
ni saarel, sealt Aarhusi, Põhja-Jüütimaal,
kust üle Saksamaa tagasi sõideti.

J. R.

Eesti purjeka „Viktor’i“ meeskond Kopenhaagenis.

Šotimaa rannas hukkunud p.-l. „Vik-
tor’i“ meeskond jõudis Eesti aurikul „Po-
maron’il“ Kopenhaageni, kus mehed maha
munsterdati ja paigutati teiste sama
omaniku laevadesse või ka saadeti kodu-
maale. Siin võeti ette kohaliku saatkonna
poolt ka meriselgitus, ning arutati mees-
konnale tasumaksmise asju uppunud
isikliku varanduse eest. P.-l. „Viktor’i“
osteti Ühendriikidest Pärnu meremehe
K. Jurnase poolt, kuid jooksis karile Eu-
roopasse ületoomisel. Praegu seisavad Kop-
penhaageni sadamas samale omanikule
kuuluvad purjekad: „Martha“, „Atlas“ ja
„Mihkel“ — meie laevastiku suurimad
purjelaevad — ning lossivad Soomes ja
Põhja-Rootsist toodud metsamaterjali.
Linnas kuuleb seega tihti eesti keelt.

J. R.

Eestlase suur kanafarm Ameerikas.

Oleme kuulnud eestlastest kanakasvata-
jatest Austraalias, kuid nüüd kuuleb „Vaba
Maa“, et ka Ameerikas on eestlasi, kes ka-
nakasvatusega jõudnud heale järjele. Ni-
melt omab Pennsylvania osariigis eestlane
Pärnamägi kanafarmi, mis on üks suure-
maid väliseestlaste kanafarme.

Hr. Pärnamäe Chicken Farm — „kana-
farm“ — kannab nime „Upper Black Eddy“
ja omab elanikena üle 10.000 kana ja mitu-
tuhat kukke. Kuid sellest kaugutajate perest
on veel vähe: igal kevadel laseb peremees
masinal haududa umbes kuus- kuni seitse-
tuhat muna. Tavaliselt on kanapoegadest
pooled kuked, mõnikord veel enamgi.

Hr. Pärnamäe harrastab kanakasvatust
kõige „uuemate reeglite“ järele. Ka sule-
kandjad on end painutanud neile reeglitele:
kolm korda päevas, kindlatel kellaaegadel,
korjatakse munad ning tõepoolest, ka kanad
suvatsevad kolm korda päevas ja ka teata-
vatel kellaaegadel munedat!

Farmi külastanud eestlased ei lakka
imetlemast kanade „head elu“. Nende eest
muretsetakse nagu laste eest: teatavil tum-
didel antakse süüa, nende „meeleolusid“ ja
tervislikku seisukorda jälgitakse suurima
hoolega.

„Kanamõisas“ on ka kanade haigla, kus
„halastajaõena“ juba 25 a. kestes on toimi-
nud hr. Pärnamäe ema, praegu 85-aastane,
kuid värske inimene. Haigla on varustatud
kõigi „mõnustustega“ nii sisehaiguste kui ka
kirurgilist ravi vajavate juhtude jaoks.

Pärnamägede juures käib sageli eestlasi,
kuna perekond on tuntud sõbralikuna ja
võõrastevastuvõtlikuna.

Austraalia avab oma väravad?

Sisserändamise keeld kaotamisel.

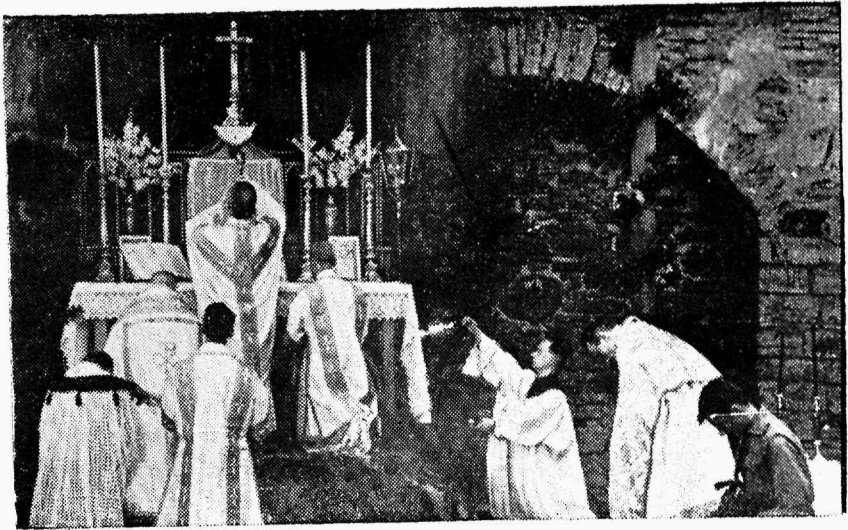
Austraalias on äkki üles tõstetud küsi-
mus, kas mitte tühistada sisserändamise
keeld, nagu kuuleb „Vaba Maa“. Lähemad
uurimised Kesk- ja Põhja-Austraalias on
näidanud, et laialdased maa-alad, mida seni
viljatuiks peeti, on tõepoolest parimad kar-
jatamise maad. Nende asustamiseks on va-
ja sisse tuua võõraid sisserändajaid ja ni-
melt Euroopast, nagu rõhutab Austraalia
siseminister.

Kui tähend. algatus annab tagajärgi, siis
see tähendab põhjalikku muudatust Aust-
raalia senises poliitikas. Esimene sisserän-
damise kitsendus Austraalias pandi maksma
1901. aastal; selle eesmärgiks oli takistada
värviliste juurevoolu. Järgmised sisserändam-
ise kitsendused pandi maksma tööliste
ametiühingute survele, kes tahtsid hoolitseda,
et ka valgete tööliste juurevool ei pääseks
õonestama palgataset.

Kahtlemata oli sisserändamise keelul var-
jukülgi. Palgad on kõrged, mis nõrgestab
Austraalia majanduse võistlusvõimet. Üht-
lasi pole küllalt töökäsi, et kasutada kõiki
maa varandusi.

Eestlasi Lõuna-Aafrika põlev- kivi kaevandusse.

Lõuna-Aafrikas asutatakse Eesti ees-
kujul põlevkivitööstust. L.-Aafrikast saa-
dud põlevkiviga tehti Eestis katseid ja
need osutusid soodsateks. Nüüd tahetavat
tellida koguni uue tööstuse sisseseadeid,
kuna Eestil on selle tööstuse alal kõige pa-
remad kogemused. Et aga L.-Aafrikas
puuduvad töölisel, kel oleks vajaline vi-
lumus uute masinate käsitamises, siis ta-
hetakse Eestist sinna viia ka õppinud töö-
lisi. Arvatavasti ei tõuse nende arv aga
üle kümne. Need õpetaksid siis kohapeal-
seid töölisi ja tuleksid ise paari aasta pä-
rast tagasi.

Katoliku jumalateenistus Pirta kloostri varemtes 500-a. juubeli puhul 15. aug. 1936. a.

Kodumaa sõnumid.

Eesti majanduslikus olukorras, mis osutas paranemist juba paar aastat tagasi, kestab depressioonijälgede häving tagasilöökideta.

Rahva tõusva jõukuse mõõdupuuna võib märkida riigi tulude soodsat laekumist. Majandusministeeriumis vastvalminud kokkuvõtetel on juulis laekunud riigikassale 8,3 miljonit krooni eelmise aasta sama ajavahemiku 6,6 milj. krooni vastu. Rohkem tulu on annud ka tollid ja mets. Eelarveaasta algusest, seega 4 kuu kestes, on laekunud riigikassale tulused kogusummas 31,2 milj. krooni. Eelmisel aastal samal ajavahemikul ulatusid riigi tulud 27,4 milj. kroonile. Seega on tänavune enamlaekumine 3,8 milj. kr.

Viimaste kokkuvõtete järele on ühenduses tõusuga põllumajandussaaduste hindades tunduvalt paranenud ka Eesti põllumehe olukord. Kuna teravilja müük välismaile eesti põllumajandussaaduste turustamises moodustab vaid väikese osa, pannakse viimasel ajal järjest rohkem rõhku või, juustu, liha ja elusloomade väljaveole.

Venelased ostavad tänavu sügisel Eestist jälle täie hooga piimakarja ja suguloomi. Kahe nädalaga on suudetud kokku osta üle 400 looma.

Elavaks on muutunud ka eluskalade eksport. Angerjaid veetakse sump-laevadega peamiselt Taani. Eesti vähkide järele on nõudmine eriti suur aga Stockholmis, kus neid loetakse priimakau-

baks. Eesti kaladest veetakse veel kohti Saksasse ja Rootsi ning latikaid ja hauged Poolasse.

Tänavune kuiv suvi, mis alles augusti viimastel päevadel Eestis lõppes vihmasadudega, õnneks pole rikkunud viljasaaki sel määral, nagu alul kardeti. Riigi statistika keskbüroo poolt 15. augustiks tehtud hinnangu järele kujuneb rukkisaak üle riigi umbes 92-protsendiliseks viimase kümne aasta keskmisest. Sama protsendi annab välja ka talinisu. Lina- saak isegi ületab viimase 10 a. keskmise 5 punkti võrra. Möödunud aasta saagist kujunes tänavu paremaks ka heinasaak. Ilmastiku soodsamaks muutumise tõttu võib oodata rahuldavat saaki ka kartulist.

*

Eestit külastas augusti keskpaigu mitmesuguste kaubanduskodade esindajaist koosnev inglise majandusdelegatsioon, kes käis tutvumas ka Virumaa põlevkivitööstusega ja Narva vabrikutega. Jutuajamisel nende ridade kirjutajaga üks delegatsiooni liikmeid, Manchesteri kaubanduskoja esindaja sir Kenneth Stewart muuseas seletas, et sellist huviküllasust, mida pakub Eesti, ta ei osanud oodatagi, ja leidis, et eestlastel olevat palju ühiseid iseloomujooni inglastega. „Eestlane on põhjalik, — nii töös kui mängus,“ ütles sir Kenneth. „Liikudes ringi nii maal kui linnas, torkab silma ka eesti tööliste ja talupoegade terve väljanägemine. Ma ei jäta kasutamata võimalusi Eesti soovitamiseks oma kaasmaalastele

nimelt ka odava ja huvitava turismimaana. Eesti külastamist väärib juba üksnes Tallinn oma võrratute ajalooliste ehitustega ning maaliliste vaadetega.“

*

Üldpildi täiendusena praegustest kodumaa oludest pole huvita tuua muuseas ka järgmisi arvulisi andmeid: läinud aastal töötas Eestis 133 võõrastemaja, 190 tee- ja söögimaja, 183 restorani, 96 alkohooliliste jookidega einelauda ja 59 kohvikut. Võõrastemajade, restoranide ja kohvikute arvult seisis esikohal Tallinn ühes Harjumaaga, kus töötas 171 sellist asutust. Sellest 138 ettevõtet asus üksi Tallinnas — 16 võõrastemaja, 50 tee- ja söögimaja, 32 restorani, 27 alkohooliliste jookidega einelauda ja 13 kohvikut.

Teine huvitav andmeterida oleks järgmine: 1. aprillil 1936. a. oli Eestis liikvel 2037 (aasta varem 1750) sõiduautot, 1445 (1181) veoautot, 212 (170) autobust, 9 (11) sanitar- ja vangiveoautot ning 82 (72) tuletõrjeautot — kokku 3785 autot eelmise aasta 3184 auto vastu. 1925. aastal oli autode üldarv 815. Mootorrattaid oli käigus 1211, eelmise aasta 958 ning 1925. a. 306 vastu. Päritolu järgi on suur enamus mootorsõidukeid, nimelt 74% autodest, P.-Am. Ühendriikidest pärit.

*

Pühapäeval, 9. augustil Haapsalus toimunud rahvuspäeval peetud kõnes peaministri aset. K. Eenpalu muuseas ütles: „Veebruarikuu rahvahääletuse alusel kas novembris või detsembris toimuvad meie riigi kõrgema juhataja tahte kohaselt rahvuskogu valimised, ja sellega on öeldud juba kõik. Kõik sellised jutud, nagu kavatsetak valimisi mõnesugusel arusaamatul põhjusel edasi lükata, ei pea paika. Käesoleva aasta lõpul toimub see, mis toimuma peab.“

*

Eesti sportlaste võidud rahvusvahelistel 11. olümpiamängudel Berliinis kujunesid üle ootuste suurteks. Kui olümpiamängude esimestel päevadel teatud pettumuse valmistasid eesti kergejõustiklased, jäädes tahapoole teiste maade rekordsportlastest, siis võistluste lõpupoole eesti raskejõustiku mehed tegid selle kibeduse tasa kuhjaga.

14. augustil suurem osa võidukast eesti olümpiameeskonnast saabus tagasi Tallinna. Neid oli Tallinna Balti jaamas vastu võtmas määratu rahvahulk, kuni 60.000 inimest, seega tegelikult „pool Tallinna“. Kui rongipeatustel juba teistes eesti linnades ja jaamades võitjaid olid tervitanud ja õnnitlenud vaimustatud suguvennad, siis Tallinnas juubeldused tõusid oma kõrgtippu, milles enam ei võinud tunda äragi muidu nii ükskõikset eestlast. Võitjad kan-

Olümpiavõitjate rongikäik Tallinnas.

ti kätel raudteejaama esisele, kust nad rongikäigus, piiratuna rahvamurrust, läksid läbi pidulippudes linna. Kaitseliidu majas pakuti saabunuile einet ja üteldi esimesi õnnitlusi.

Järgmistel päevadel võtsid vastu medalimehi ka riigivanem K. Päts ja ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kui eesti olümpiakomitee esimees. Asutused, kus võidu-

K. Palusalu staadionil võtab vastu minister O. Kaselt õnnitluse ja pärja.

mehed eraelus on ametis, otsustasid neile anda ülddusi teenistusliselt, ühes ühekui- se puhkusega. Olümpiavõitja Kr. Palusalu poolt Berliinist kaasa toodud kaks olümpiatamme istutati pidulikult Kadrioru spordistaadionil eesti mulda. Istutamist toimetas ülemjuhataja kindral Laidoner. Vabariigi valitsus otsustas Palusalule kin- kida talukoha. Põllutöoministeriumile tehti ülesandeks leida selleks sobiv koht. Riigivanem annetas kõigile võitjaile — Palusalule, Neole, Väli- le, Luhaäärele ja Stepulovile — kuldtaskukellad. Rohkesti kingitusi olümpiavõitjaile saabus ka era- isikutelt ja äridelt.

K. Palusalule on kuuldavasti tehtud meelitavaid esildisi elukutseliseks hakka- miseks, kuid ta ei ole end lasknud ahvat- leda.

*

Riigi teise klassiloterii lõpp- loosimisel, 1.—3. sept. langes suurem võit, 25.000 krooni, „Vaba Maa“ trükiladu- jale E. Jürissonile, kellele loteriipileti oli ostnud tema abikaasa. Teise suurvõidu, 15.000 kr., omandasid koos Tamsalu asunik ja talunik, kes pileti olid ostnud kahe peale kokku. Järgmistest peavõitjatest läksid 40.000 kr. ühele kaitseliidu juhile Tallin- nas, 10.000 kr. Helmesse ja 7.000 kr. riigi ringhäälingu orkestrantide kollektiivpile- tile. Seega ka sel korral õnnejumala naera- tus ulatas sinna, kuhu teda vajati. Kogu- summas läks võitadena rahva sekka 62,5 miljonit senti.

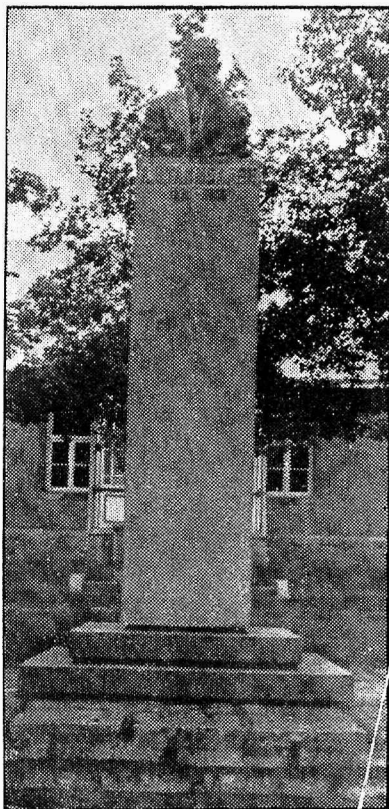
Kohe peale 2. klassiloterii lõppu algab kolmas klassiloterii (v. lhk. 266).

*

15. ja 16. augustil toimusid Tallinnas Pirita kloostri 500 a. juubeli pi- dupäevad. Klooster, mille varemetest on tä- naseks säilinud ainult kolmenurkne esiviil ja müürid, omab suure ajaloolise kuulsuse mitte üksnes eestlaste, vaid ka teiste põhja- maa rahvaste, eeskätt rootslaste keskel. Vana katolikuaegade mälestusmärgi juubeli märkimisele oli kogunenud inimesi ka vä- lismailt. Kloostri varemetes asetleidnud omalaadilist kirevat ja vaheldusrikast kato- liiklikku jumalateenistust jälgisid suured rahvahulgad. Pidulikes valgustuseffektides olid ka kõik Pirita lõbustuskohad.

*

Pühapäeval, 30. augustil kogu Eesti tä- helepanu koondus Albu valda Järvamaale, kus toimus monumendi avamine suuremale kaasaegsele eesti kirjanikule A. H. Tammsaarele. „Tõe ja õiguse“ autorile avati ausammas tema sünnival- las mitmetuhande inimese osavõtul. Ko- hale oli sõitnud riigivanema esindajana ülemjuhataja kindral J. Laidoner, üli- õpilasselts „Ühenduse“ liikmed, millisesse organisatsiooni kirjanik kuulub, Tartu üli- kooli õppejõude ja „Vanemuise“ teatri-

A. H. Tammsaare mälestussammas Albus.

trupp, kes kohalikus seltsimajas kandis ette näidendi „1905. a.“, mis koostatud Tammsaare „Tõe ja õiguse“ 3. osa järele. Monumendi avamine anti edasi ka ring- häälingu ja jäädvustati helifilmis. Kes aga kohale ei olnud ilmunud, oli kirjanik ise. Vältides igasuguseid austusavaldusi enda isikule, eelistas ta jääda pidupäevaks oma suvituskoha Narva-Jõesuus. A. H. Tammsaare ausammas osutub Eestis esi- meseks, mis püstitatud alles elavale vai- mukangelasele.

*

3. septembril suri Viljandis tuntud eesti ärkamisaja luuletaja Andres Rennit 75 a. vanuses. Renniti esimene luuletus ilmus 1880. a. C. R. Jakobsoni „Sakalas“. Hiljem avaldas kadunu ka kaks luuletuskogu, „Sa- kala ööbik“ ja „Nurmelt ja niidult“. Eraelus tegutses Rennit trükitöölisena ja oli veel hiljuti Viljandis raamatukaupluse omani- kuks.

Laialdase populaarsuse sai kadunu oma Tarvastu murdes luuletatud lauluga „Mu meelen kuldne kodukodus“. See on niivõrd levinud ja üldtuntud, et omab rahvalaulu kuulsuse. A. T.

Lõbus grupp Bostoni ja New Yorgi eestlasi suvepeol Bostonis.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Huvirongil New Yorgist Bostoni eestlastele külla.

Suvel on küll New Yorgi Eesti Haridusseltsi ukсед harilikult suletud, aga paar korda nädalas on nad siiski raamatukogu ja muuks jooksvaks asjaajamiseks avatud. Ühel nimetatud päeval, või dieti õhtul, pistiski „Meie Tee“ asjaajaja Valtman mulle Bostoni Eesti Seltsi suvepeo kava pihku ja lausus eemaldudes, et „pühapäeval nüeme Bostonis, tulen ise jaama vastu!“

Otsustasin sõidu kaasa teha. Laupäeva õhtul pakkisin oma paar supeltrikood ja muud suplemiseks tarvilised esemed käsikohvrisse ja asusin teele Grand Central Terminali jaama poole, kust lähtus huvirong Bostoni poole. Kes Ameerikas kuhugi tundmata kohta suplema kavatseb minna ja heast supelusest ilma ei taha jääda, see varustub igaks juhiks kahe trikooga, sest siin on igal supelrannal oma seadus, mis määrab kindlaks supelriietuse ja mille järele politsei paljult valvab. Mõnes rannas võib supelda ainult pükstes, teises nõutakse ka pealmise kehaosa katmist, kolmandas peab olema peale täistrikoos veel väike šotlase ürbik ümber niuete. Huvisõidud on harilikult sõiduhinnaga võrreldes õige odavad ja just see meelitatki paljusid reisule. Näiteks harilik üheotsa sõit Bostoni maksab \$ 4.60, huvirongil aga kaks otsa, s. o. edasi-tagasi,

\$ 3.50. Ameerikas nii ütelda püstijala sõitu ei tunta, igal reisijal on istekoht kindlustatud.

Vagunisse jõudes hakkasin ringi vaatama, kas kuskil mõnda suguvenda näen. Ei läinudki kaua, kui B. Nurmsen sisse astub ja teatab, et kas ma ei taha üle tulla nende vagunisse, kus kõik eestlased on koos — seltsis lõbusam sõita!

Arvasin kihla vedada võivat, et üle nelja-viie eestlase seal ei ole, kuid sinna jõudes selgus, et olen tublisti eksinud: tubli osa vagunist oli okupeeritud eestlastest — kõik N. Y. Haridusseltsi aktiivsed tegelased, eesotsas vanema generatsiooni esindaja J. Annussoniga.

New Yorgist Bostoni on umbes 240-miilne tee, mille ära sõitsime 5½ tunniga. Nii et olime täpselt sõiduplaani järele ettenähtud ajal kohal.

Nagu lubatud, oli Valtman kontrabasist L. Juhiga meid jaamas tervitamas, näos üllatusilme, kui meie seitsmeteistkümmne-liikmelist „ekspeditsiooni“ silmas. Tema oli tulnud autoga. Esialgse kava järele pidime tegema väikse peatuse Bostonis L. Juh'i korteris, et linnaga vähe tutvuneda, kuid kahjuks oli Juht'ide pere suveks kolunud maale, mis tõttu meie peatus jäi ära. Ühes sellega jäi nägemata ka maailmakuulsat sümfooniaorkestri kodu.

Üksikuile leidis ruumi Valtmani autos. Ülejäänud algasid reisu R. Reimapi talhu, 95. Spring Str., Lexington, Mass., R. Rei-

nap'i venna juhtimisel, kes elab teisel pool Bostoni ja oli samuti teel venna juure.

Harilikul liikumise ajal — tarvitades maa-alust, trammi ja bussi — võtvat see teekond aega umbes ühe tunni ümber, et meie aga teel olime vara pühapäeva hommikul, kui kõik väikse linna kodanikud magusat und puhkavad ja osa liikumist seisab, kulus meil selleks tervelt kaks tundi.

Meie vastuvõtu eest oli tublisti hoolitsetud. Kõik oli ette nähtud peensuseni: pesimine reisutolmust, hommikueine, puhkamine valmis pandud puhtais sänges ja lakas värsketel heintel, suplemine kuuskede ja mändidega kaetud mägedevahelise järve soojas kristallselges vees jne.

Vahepeal oli võimalik tutvuneda lahke pereisa juhtimisel naabri moodsa piimafarmiga. Laut kivist, kahekordne, jooksev vesi, liipsimasin, aluspõhuks mingi presitud ja kuivatatud tõru- või käbisegu — ja muud uuendused, mis viimasel ajal karjapidamisel tarvitusele võetud. Uudisena oli seadeldis, kus lehmad ise ninaga mingit klappi vajutades omale joogivee nõusse juhvavad.

Peale lõunatamist peeti ühine koosviibimine, mis kandis aktuse ilmet ja kus tervitusi ütlesid newyorklastest J. A n n u s s o n ja C. P i e r c e, Philadelphias G. R o s e n b l a t t. Sõna võttis ka Bostoni kauaaegne eestlane R., kes kunagi Eestis ei ole käinud ja arvamisel oli, et seal midagi õieti ei tehta. See eksiarvamine selgitati kiiresti.

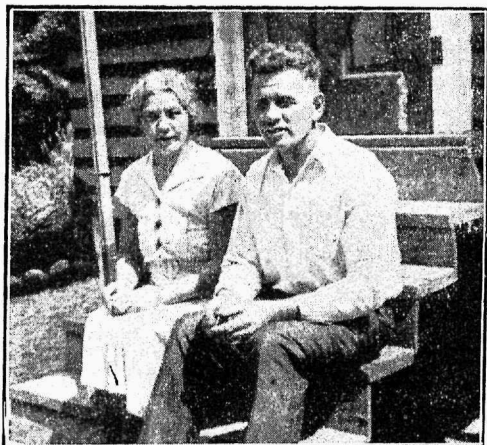
Eeskavas esinesid bostonlastest pr. A. J u h t ja prl. Ch. N e n n; newyorklastest pr. O. K u k e p u u, rahvatantsu grupp pr. A. Z i m m e r m a n'i juhatusel, pr. H. R e a, prl. H. F u s s, hrad B. R e a ja B. N u r m s e n. Kõik tuntud jõud. Märkimata ei või jätta kaheteistkümnendaastast Charlotte N e m m'i, kes esines edukalt esimest korda tap-tantsuga. Eeskavale järgnes jalakeerutus.

L. Juhil oli palju tegemist keldris õllevaatidega, kus pidas peremehelekku korda ja valas igale kristlikult kasvu järele — ikka suuremale suurem ja väiksemale väiksem kann, ise vestes muheadat juttu.

Bostonlaste suvepidu oli kokku tõmmatud üle poole teada olevate Bostoni eestlaste, juure arvatud ligi kolmkümmend newyorklast (osa tuli autodes), nii et üldine osavõtjate arv tõusis ligi seitsmekümneni, mis ületas kõik lootused.

Lõppeks kõigi osavõtul lauldi paar mürisevat Eesti laulu ja lahkuti soovil, et lahkumine on veel kord jälleägemine.

Teel ütleb prl. K. V e n t s e l: „Mul on tunne, nagu oleksin ma midagi maha jätnud!“ — Teen nalja vastu, et noh — eks siis ole põhjust tagasi tulemiseks! Kuid omal omal sama tunne rinnus. Käsihoovrit

Pr. ja hra Reinap oma elamu trepil.

järele vaadates, leidsin olevat kõik esemed kohal... Aga too Eesti-Soome vanematest võrsunud blond sinisilmaline, puhkeva roosinupu suuga sihvakas näitsik — jah! tema puudub...

Jaama tulime küll kõik korruga, aga istmeid ei saanud enam kõigile ühte vagunisse, nii lagunes meie „ekspeditsioon“ tagasisõidul laiali. Vara esmaspäeva hommikul olime jälle vihma tibavas kärarikkas New Yorgis. S. S.

Eestlaste koosviibimised olümpiamängude ajal Berliinis.

Eesti Seltsi suvisest tegevusest.

Et kõiki eestlasi — Berliini Eesti Seltsi liikmeid ja sportlasi, kes olümpiamängude ajal Berliinis viibisid — korraks kokku koguda omavaheliseks koosviibimiseks, tuli meie Berliini Eesti saadiku asetäitja hr. M e r i ülsale mõttele 8. augustil s. a. paluda kõiki, kellele oli võimalik kutset saada, Eesti saatkonna ruumidesse kella-viie-teele. Kutsete peale ilmus üle 170 inimese, millist inimeste hulka ei ole saatkonna vastuvõttudel ennem nähtud. Kahjuks ei saanud meie medalitevõitjad sportlased ilmuda, sest mõnedel tuli samal õhtul ja teistel järgmisel päeval maadelda. Nii ei saanud seltskond võitjatele omi tundeid avaldada. Härra ja proua M e r i südamlük lahke tervitus igale sisseastujale löi kõigis juba alul koduse tunde. Tortide, kookide ja jookidega kaetud laua juures tõusis küllaliste meeleolu ja rõõmus jutukõmin täitis ruume. Leiti vanu tuttavaid ja sepi-setsi uusi tutvusi. Kahetseti ühel meelel, et meie sportlastel mõned kuldmedalid kaduma läksid. Kellaosut näitas juba pool iihkeksa, kui viimased küllalised saatkonna ruumidest rõõmsas meeleolus lahkusid.

12. augustil s. a. kutsus Berliini Eesti Seltsi juhatus kõiki eestlasi, kes veel ei olnud ära sõitnud, kell 9 õhtul seltsi ruumidesse Flugverbandhaus'i, Blumenhof 17, ühisele koosviibimisele. Ilmusid umbes 70 inimest. Ka sinna ei saanud medalitevõitjad tulla, sest järgmisel hommikul oli kodumaale sõit ees ja oli tarvis välja puhata. Esimees G. Mägär tervitas kokkutulnuid ja ütles seltsi nimel kõigile südamlilik „teretulemast“. Selle järele lauldi ühiselt Eesti hümmi. Noor viulistikunstnik H. Anton, kes ühes noorte sportlastega Berliini viibis, kandis ette paar pala viiulil, mis tormiliste kiiduavaldustega vastu võeti.

Veinipudelite juures lõbusalt juttu vestes ja tantsu keerutades ei märgatudki, kuidas südaöö möödus.

Berliini Eesti Seltsi liikmetele oli see õhtu suureks meelelahutuseks, sest et vähese liikmete arvu tõttu ei saa korraldada suuremaid õhtuid ainult oma inimestega. Selletõttu on ka pidanud ära jääma ühised väljasõidud suvel röhelisse. Viimane suurem koosviibimine oli endise Berliini Eesti saadiku dr. Akeli ärasõidu puhul, kuhu kogusid viimseni kõik seltsi liikmed. Seltsi esimees oma kõnes tänas lahkujat ministrit lahke vastutuleku eest seltsile, millest kõigile seltsi liikmetele hea mälestus järele jääb. Kahetsuseks ei ole põhjust, sest et hr. minister sõidab koju, kus meie väike-sele kodumaale ehk veel kasulikumgi saab olla kui seda oli välissaadikuna. Mälestuseks Berliini Eesti Seltsi poolt esimees andis üle dr. Akelile väikese kingituse, proua-le ja preili Akelile lillekimbud. M.

Stokholmi eestlaste elust ja tegevusest.

Stokholmi eestlaste elust ei ole ajakirjanduses kuulda kuigi tihti. Ometi on seal kaunis arvukas eestlaste pere. On juba tükk aega mööda sellest ajast, kui kuuldas Stokholmi Eesti Seltsi tegevusest. Süiski ei ole seal eestlaste tegevus vaibunud, nagu selgub seltsi esimehe Ed. Tituse hiljutisest jutuajamisest „Uus Eesti“ kaastõhisele.

Tema andmetel olevat Stokholmis praegu 200 eestlaste ümber, kellest seltsiliikmeteks on 35 isikut. Liikmemaks on meestelt 10 ja naistelt 7 krooni aastas. Eestlased Stokholmis on Rootsi asunud umbes 15—20 aastat tagasi. Praegu eestlased Stokholmi ei pääsevat. Esimees Ed. Titus ise on kodumaalt lahkunud juba 25 aastat tagasi ja on 21 aastat elanud Stokholmis, kus omab karusnahkade äri. Nüüd on ta valitud teistkordselt seltsi esimeheks. Teised eestlased tegutsevad väga mitmesugustel aladel, kuna naised suures enamikus on teenijad. Üksikud naised on abiellumise teel silmapaistvale kohale tõusnud. Pr. Landenius, kes pärit Tallinnast, on ühe

kõrgema riigiamentiku abikaasa, pr. Barren, sünd. Kuldner, on abielus vabrikandiga ja pr. Braun peab suurt iluravi äri. Jõukamateks meesteks võiks nimetada Johannes Koobast, kes pärit Viljandist ja on ühes suuremas laevakontoris abidirektoriks ja osanikuks; Alfred Püssi, kes pärit Narvast, peab juukselõikamise ja lokkimise salongi, August Pauli, kes pärit Tartust, on väiksel viisil leidur, kes vahepeal elas 5 aastat Hispaanias, kus ta abiellus hispaanlannaga ja töötab peenmehaanika alal. Nimetamiseväärt oleks veel Pulberg, pärit Pärnust, kellel silgukiipsetamise vabrik. Häljuti ehitus ta endale suvila linna serva. Arnold Nomborg Rakverest on tuntud maaler. Joh. Isküll Tallinnast on tuntud rätsepmeister, kes Stokholmis elanud üle 30 aasta. Samuti töötab rätsepa töö alal Jaan Schultz, kes pärit Kohilast.

Eesti selts on korraldanud viimase koosviibimise 10. mail ühe restorani ruumes n. n. „Kevadpeo“ nime all. Osavõtjaid oli olnud 60 eestlast. Septembris on kavvas sügispidu. Tahetakse eestlasi koondada suuremal arvul seelgi ümber, töötades käsikäes Eesti saatkonnaga. Ühtlasi tahetakse kodumaaga hakata pidama tihedamat kontakti.

Riia eestlaste suvi.

Riia eestlased tervitasid Olümpia sangareid.

Küesoleva aasta suvi möödus Riia eestlastele õige vaikselt. Hopa suurpidustus osutus ainsaks sündmuseks seltskondlikul alal. Et Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmise seltsi osakonna ruumid iga-aastase traditsiooni järele terveks suveks suletakse, siis jäi ainsaks kohtamiskohaks ülejõene suur REHA lugemisruum, kuhu üks kui teine kokku tuli lehtedest kodumaa uudiseid uurima.

Olgu see suvine vaikus heaks ennustuseks lähemal ajal avatavale seltside tegevushoovale, pidustustele ja kohtamistele. Saagu eelolev talv Riia eestlaskonnale eriti tulemus- ja sündmusrikkaks!

14. augustil vara hommikul olid Riia eesti organisatsioonide esindajad kogunud jaama, et tervitada läbisõitvaid eesti olümpiasportlasi. Kahjuks olid ainult vähesed teada saanud eesti sportlaste läbisõidust ja ka liig varane hommikaeg põhjustas väheste eestlaste ilmumist. Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmisseltsi esindaja ja Välis-Eesti Ühingu Riia klubi naiskomitee esindaja pr. G. Siefers andis meie kuldmedalimehele K. Palusalule üle kimbu tulipunaseid roose, tervitades kõiki Eesti olümpiasportlasi. Pr. Siefers oma tervituskõnes väljendas headmeelt, et K. Palusalu ja ta kaaslaste võidud on ka suureks teeneks Välis-Eestile. K. K.

Läti eestlased, koos Välis-Eesti Ühingu ja Eesti Haridusliidu tegelastega „Estonia“ teatrimaja ees.

Istuvad vasakult: hra Dzem it — Hopa E. H-si esimees, J. Tiro — Aluksne E. H-si esimees, hra Tam re — Haridusliidu konsulent, J. Preast — Välis-Eesti Ühingu korraldava toimkonna liige, N. Ruus — Haridusliidu konsulent, Lutsi eestlaste esindaja, O. Köster — Haridusliidu esimees, K. Mauritz ja Ed. Riisman — V.-E. Ühingu juhatuse liikmed, E. Vender — Haridusliidu sekretär, E. Tiro — V.-E. Ühingu korraldava toimkonna liige ja B. Tiido — V.-E. Ühingu sekretär.

Mitmesugust.

Läti eestlaste ekskursioonid Tallinnas ja Tartus.

28. augustil jõudis Tallinna Läti eestlaste ekskursioon, millest võttis osa 67 inimest. Väliseestlased olid pärit Aluksnest, Hopast ja Lutsi maalt ning kuulusid kohalikkudesse eesti seltsidesse.

Jaamas ekskursiooni vastuvõtmisel ter- vitas väliseestlasi Haridusliidu nimel E. Vender. Välis-Eesti Ühingu nimel ter- vitas abiesimees Ed. Riisman, toonita- des, et Läti eestlaskond on olnud ühinguil alati südame lähedal.

Laupäeval võtsid Läti eestlased osa põllumajanduse näituse avamisest ja tutvusid Tallinna vaatamisväärsustega. Öhtul korraldati neile Välis-Eesti Ühingu ja Haridusliidu poolt lõunasöök „Estonias“, kus peeti tervituskõnesid ja lauldi isamaalikke laule. Välis-Eesti Ühingu poolt kõneles juhat. liige K. Mauritz. Ka võimaldati neile hinnaalandusega pääs „Estonia“ ja „Töölisteri“ etendus- tele. Läti eestlased lahkusid Tallinnast pühapäeva öhtul, sõites Tartu, kus peatu- sid üks päev. Nad viisid kodumaalt kaasa parimaid mälestusi.

Nädal aega hiljem, 4. septembril saa- bus teine grupp Läti eestlasi, arvult 42 inimest, Tallinna. Neid ter- vitas jaamas Välis-Eesti Ühingu juhatusliige hra E. Jürgens ja Haridusliidu sekretär E. Vender. Järgmisel päeval tutvustati

neile Tallinna vanalinna ja riigiasutusi ning korraldati neile öhtueine „Töölisteri“, mille järele mindi teatrietendusele. Öösiise rongiga nad sõitsid Tartu põlluma- janduslikule näitusele.

Kodumaad külastanud Läti eestlased jäid kõigiti rahule vastuvõtuga ning olid vaimustatud meie riigi saavutustest ja arengust.

Saabunud ja lahkunud vä- liseestlasi.

Sügisel, nagu tavaliselt, lahkus eriti palju väliseestlasi kodumaalt, et siirduda oma endistesse asukohtadesse.

20. juulil lahkus Balti ekspressiga Eestist Hans Sander ühes abikaasaga, sõites tagasi Austraaliasse, kus tal on ise- seisev piimasaaduste ja kunstjää tööstus.

28. juulil saabus Narva-Jõesuhtu suvi- tama prl. Muura Valdes, kes on 10 a. viibinud P.-Kanadas, nirimiskummi-vabri- kute presidendi Rossi perekonnas koduõpe- tajana.

12. augustil jõudis kodumaale Kauge- Ida eestlane Juhan Reab ja 7. augustil tuli üle Narva piiri Aleksei Tüll, kes 33 aastat viibinud Mandžuurias.

Rootsi-Ameerika liniga ahustasid 15. augustil sõitu New Yorki Anna Roots, Pauline ja Edith Felsbergid, Laas ja Venda Kaup, Elfriede ja Nancy Del Morris.

Sama laevaliimiga sõitsid New Yorki August ja Anette Nippakid, Aleksander Joosep, Alma Usman, Bertha Hines, Gerda Kopper, Maria ja Elmar Tarlapid, Margarita, Irene ja George Meyvaldid, Amalie Jantson ja Anna ning Marie Andersonid.

9. septembril alustasid teekonda üle ookeani: Erika Tiido, Amalie Jago ja Natalie Martinoff oma kahe lapsega. Nad sõitsid Rootsi-Ameerika liini laeval „Drottningholmil“ New Yorki.

Augusti algul saabus Inglismaalt Tallinna tuntud ookenivalitaja Ahto Valter oma abikaasaga. Ahto Valter ostis siin Keina meestelt kaljase „Rannik“. Enne uuesti lahkumist kavatses ta ära teada suundaega kaitsevões.

Nõukogude Venemaalt saabusid kodumaale Jaak Rõõm, kes elas Venemaal 20 aastat ja nüüd kavatses asuda elama Viljandimaale, oma venna juure. Nõukogude Venest jõudis veel Eestisse Kaarel Ehvart oma abikaasa Miiliga. Nad olid lahkunud Eestist 1923. aastal, kuid viiletus sundis neid nüüd tagasi pöörduma kodumaale.

Brasiiliast jõudis 18. augustil kodumaale Rio de Janeiro Eesti Seltsi „Uus Kodu“ juhatusliige Rudolf Ornefeld oma abikaasa ja lapsega.

28. augustil saabus Ameerikast kodumaale John Baltzar, kes dollaritemaalt olevat teeninud kummivabrikus inspektori kohal.

Cunard White Star Line viis 4. septembril P.-Ameerikasse Aleksander Meyendorffi ning 11. septembril — Vanda ja Delphine Hamiltoni.

Norrdentscher Lloyd Bremen'i laeva „Europaga“ saabus 30. juulil kodumaale Martha Roos. Sama laevaliiniga lahkusid siit 14. augustil Erna Reehs ja 12. septembril Klara Putnin, kes sõitsid New Yorki.

Nagu New Yorgist kuulda, kavatses ka sealne seltsitegelane Jiiri Annusson lähemal ajal kodumaale tulla.

Brasiilia eesti ajalooline lipp kingiti Välis-Eesti muuseumile.

Hiljuti kodumaale saabunud Eesti Seltsi „Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna juhatusliige Rudolf Ornefeld tõi kaasa Rio de Janeiro eestlaste poolt Välis-Eesti muuseumile annetatud ajaloolise eesti lipu. Lipu andis hra Ornefeldile kaasa endine Rio de Janeiro eesti seltsi esimees Georg Sander.

Lipule on kirjutatud portugali keelde tunnustus ning selle eestikeelne tõlge, mis kõlab järgmiselt:

„Meie, allakirjutatud, tunnustame käesolevaga Eesti rahvuse lipu ehtsust, mis sai esindatud ja Brasiilia Rahvuse Lipuga risteldud Eestis sündinud härra Julius TAMMIK'u läbi 18-mal juulil 1919. aastal, Rio de Janeiro Collegio Baptistista aulas, tähendatud õppeasutise arvurikka õpilaste ja õpetajate kogu ees.

Tähendatud aktuse pidulikkuusele vastavas kõnes ülalnimetatud härra kaudis ette Eesti rahvuse päritolu ja eestlaste maa ajalugu, ette seades Brasiilia kaubanduse võimalusi selle väike kuid kangelasliku Eesti rahvaga, keda suurvõimud isegi seitsmesaja aastase rõhumisega ei suutnud kaotada ära ülemaailmse majanduse ja poliitika näitelavalt (Allkirjad).“

Tunnistus ja lipul leiduvad allkirjad on Brasiilia notari poolt tõestatud.

Ühes lipuga anti üle ka hõbeplaat, mil leiduvad sõnad: „1-ne Eesti lipp Brasiilias, esitet 18.VII 1919. Annetet J. Tammerik'ilt Eesti Seltsile, Rio de Janeiro. 24. II 35.“

See oli esimene Eesti lipp, mis lehvib Brasiilias Eesti iseseisvuse algpäevil.

Ettepanek väliseestlastele-kunstnikkudele.

Teatavasti on mitmel maal ka väliseestlasi-kunstnikke, eriti arvukalt Ühendriikides ja siis Nõukogude Venes. Nende loomingu on kodumaale ulatunud vaid ebamääraseid kuuldusi. Kokkupuuteilt üksikute väliseestlaste-kunstnikega olemas saanud aja veene, et siin ei puudu anded, kellede kui säärase vastu ei tohiks me omada mitte ükski huvi, vaid ka kohustusi.

Väikerahvana ei tohi me pillavalt immer käia oma annetega, olgu need emamaal, või siis väliseestlastena võõrsil.

Eestluse ülesehitustöö, mil side emamaa ja väliseestluse vahel tunduvalt aina süveneb, tohiksime erilisel ühendust ja vahekorda otsida väliseestiliste annetega, nende võimetele vastu ulatades kaitset ja tunnustuslikku sanktsiooni, nende loomingu tõmmates ühte kodumaa varasahvedega.

Teen ettepaneku: korraldada kodumaal kõikide väliseestlaste-kunstnike kunstnäitus.

Et selle vastu on olemas kahepoolne huvi, ei ole kahtlust. Pealegi väliseestlus on küllalt tugev, et end emamaa suhtes panna maksma ka oma kunstiloominguga. Viimasel korral Välis-Eesti — kui ideerakendus — leiaks oma olemasoleva ja mõttele uut kõrgehinnalist sisu, mis omakord tohiks tiivustada esitatud ettepaneku realiseerimisele. Ülepääsmatuid takistusi siin esile kerkida ei saa. Välis-Eesti kunstnäitus võiks toime tulla veel käesoleval hooajal.

J. PERT.

Vabadussõja Ajaloo Komitee üleskutse.

Vabadussõja Ajaloo Komitee on saatnud Välis-Eesti Ühingu juhised Vabadussõja ajaloo materjalide kogumiseks, paludes kuukirja „Välis-Eesti“ veergudel ka kõikidele väliseestlastele materjalide kogumisest teatavaks teha.

Väliseestlaste hulgas leidub palju Vabadussõjast osavõtjaid, kes võiksid kaasa aidata Eesti rahva ajaloo sangarlikuma ajajärgu materjalide kogumise töös. Iga aastaga variseb hauda rohkesti Vabadussõjast osavõtnud ja ikka rohkem ununevad ning tuhmuvad mälestused. Kõik see kohustab meid asuma tööle, et koguda ja säilitada tulevastele põlvetele täielik materjal selle kohta, kuidas võideldi ja võideti kätte vabadus ja riiklik iseseisvus.

Vabadussõja Ajaloo Komitee, kes ajaloomaterjale kogub Sõjaarhiivile ja Sõjamuuseumile, palub kõiki kaastöölisi: 1) kirja panna enda mälestused Eesti riigi loomispäevilt, 2) üles leida isikud, kes neist sündmusist osa võtnud, koguda neilt materjale ja mälestusi ning saata need Komiteele, 3) kasutada iga võimalust mälestuste ja materjalide kogumise vajaduse selgitamiseks. Materjale palutakse saata aadressil: Vabadussõja Ajaloo Komitee, Tallinn, Estonia.

New Yorgi eestlane abielus Viljandis.

9. augustil laulatati Viljandi Jaani kirikus P.-Ameerika eestlane Aleksander Joosep prl. Elmiire Kondiga. A. Joosep saabus väliseestlaste ekskursiooniga juuni algul kodumaale ja suvitas Pärnus, kus tutvus prl. Kondiga, kes teenis ametnikuna Pärnu sadamakapteni juures. Augustikuu lõpul alustas õnnelik noorpaar reisi üle ookeani — New Yorki.

Suri Austraalia eestlane. Otsitakse pärijaid.

Sidney konsulaadi teatel suri käesoleva aasta 5. märtsil Sidney hospitalis Briti kodanik Peeter Simberg, kelle viimane elukoht oli 56 Amhurst street North Sidney. Olemasolevatel andmetel P. Simberg

on sündinud 11. märtsil 1892. aastal Tallinnas. Isikuid, kes võiksid olla Simbergi pärijaiks, palutakse endast teatada politseiavalitsusele.

V.-E. Ühingu teated.

Septembrikuuga ahustab Välis-Eesti Ühing oma talvise tegevuse hooaega. Eeskätt algavad ettevalmistused ülemaailmlise Välis-Eesti päeva pühitsemiseks eelmiste aastate eeskujul — novembrikuu viimasel laupäeval. Ka tänava kodumaal Välis-Eesti päeva puhul toimuvad ettekan- ded raadio kaudu, ilmuvad vastavad kirjutused ajalehtis, koolides selgitatakse Välis-Eesti liikumise tähtsust jne. Välis-Eesti päeva lõpuks korraldatakse traditsiooniline Välis-Eesti ball. Välis-Eesti seltsid korraldavad päeva eelmise aasta kava järgi.

Välis-Eesti Ühingu omavahelised koosviibimised algavad peatselt Ed. Riismani loenguga „Austraalia looma- ja lindude riigis“, kus kõneleja demonstreerib heliplaate Austraalia lindude laulust ja näitab valguspilte. Ühtlasi tulevad sel õhtul esmakordselt ettekandele ka heliülevõtted möödunud Eesti Vabariigi aastapäeva aktusest New Yorgi ringhäälingus.

Välis-Eesti Ühingu uueks liikmeks võeti vastu möödunud kuul:

Parapli, August, äriomanik, Montevideo, Uruguayi.

Kursisedel.

8. sept. 1936. a.

	Ost.	Müük.
1 Ingl. naelsterling	Ekkr. 18.11	Ekkr. 18.35
1 USA dollar	„ 3.58	„ 3.64
1 Kanada dollar	„ 3.54	„ 3.64
100 Prantsuse fr.	„ 23.60	„ 23.95
100 Saksa riigimark	„ 135.—	„ 138.50
1 Austraalia naelst.	„ 13.50	„ 14.70
100 Soome marka	„ 7.98	„ 8.10
100 Läti latti (clearing)	—	„ 118.30
1 Belgia belga	„ 60.55	„ 61.70
1 Itaalia liir	„ 28.15	„ 28.90
1 Austria šilling	„ 68.20	„ 69.60
1 Nõuk. Vene rubla	„ —	„ —.72
1 Argentiina peso	„ 1.—	„ —
100 Brasiilia milreisi	„ 19.50	„ —

Väliseestlased!

Kodumaa tundmaõppimiseks soovivad foto-ateljee J. Riet, Viljandis

stereoskoopilte,

mille kaudu saate täieliku ülevaate kodumaa kaunistest kohtadest Hinnakirjad tasuta!

Lugejate kirjakast.

R. J. GRÜNBERG, HARBIINIST. — Lugesdes kuukirjas „Välis Eesti“ nr. 7 avaldatud artiklit „Kodu poole, kodu — magus sõna“ ja tutvunedes Välis-Eesti Ühingu uue põhikirjaga, avaldan järgmise ettepaneku.

Paljudele väliseestlastele on suureks unistuseks kodumaale pääs, kuid takistuseks on mitmetele ainelistel võimalustel puudumine. Sõit kodumaale Kaugest Idast, Austraaliast kui ka Ameerikast on nii võrd kallid, et pihust-suhu elavale eestlasele see üle jõu käib, pealegi veel, kui ta on perekonnaisa. Tagasisõitjal peab veel väike summa taskusse jääma, et Eestis kuni teenistuse leidmiseni elada.

Kas ei oleks võimalik Ühingu algatusel panna alus rahalise fondi loomisele, millega abistatakse kodumaale tagasisõitjaid väliseestlasi? Kodusõiduks võiks raha välja anda ainult pikaajaliste laenude näol, tagasimaksmisega Eestis. Seda fondi võiks tulevikus veelgi laialisemale alusele seada, näiteks laenude andmisega V.-Eesti organisatsioonidele raamatukogude asutamiseks ja teiste väliseestlaste rahvuskultuuriliste eesmärkide taotlemiseks. Fondi loomiseks peaksid kõik oma käed külge panema, nii välis- kui ka kodueestlased. Eriti peaksid agarad olema väliseestlased ise, korraldades Välis-Eesti päevaldel erikorjandusi fondi heaks. Võib-olla, et ka Vabariigi valitsus tuleks iga-aastase toe-

tussummaga appi, selleks annab lootusi majandusministri K. Selteri eelarvekõne. Seda enam, et jõukamad väliseestlased iga aasta soovivad suuri kapitalid kodumaale, mis on osutunud tähtsaks teguriks meie rahvamajandusliku jõukuse kasvamises.

VASTUS. — Välis-Eesti Ühingu töökavas on juba algusest peale kodumaale tagasipöörduvate väliseestlaste abistamise küsimus. Kahjuks on ühingu ainelistel võimalustel puudusel suutnud seni aidata tagasitulevaid väliseestlasi vaid teenistuskoha leidmisel kodumaal, välja arvatud üksikud juhused, kus kokkuleppe põhjal meie laevaliiniidiga on väliseestlasi odava sõiduraha eest L.-Ameerikast toodud kodumaale. Sellepärast on ülaltoodud ettepanek erifondi loomiseks väga tervitatav.

Kuid seda oleks raske teostada ükski kodumaalaste abiga. Aimult siis, kui ettepaneku kohaselt ka väliseestlased kaasa aitaksid, kellele see omaabi põhimõttel on ceskätt tähtis, võiks loota fondi asutamise teostamist. Seni kahjuks aga veel liig paljud väliseestlased suhtuvad passiivselt igasugusele organiseerimisele. Siin on rohkemasti tööd, et seda passiivsust võita.

Loodame, et meie riik nüüd, mil rahva majanduslik olukord kõigiti on paranenud, eelmistetatud fondile süüski aluse paneb ja et siis ühingu koos kõikide väliseestlastega ja Välis-Eesti organisatsioonidega jõuab abistada väliseestlasi nende kodumaale tagasi pöördumisel.

**„UUS EESTI“
ON PARIM AJALEHT**

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak, B. Tiido ja Alfred Tam m.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismail \$1.— (Ekr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aastas; Eesti, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60. Tallinnas, 11. septembril 1936.

O.-ii. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1936.

B. Sabsay & Ko.

S. Karja 16, Tallinn.

Auto-osakond.

Telefon 435-72.

Sõiduautod: „Graham Paige“ — U. S. A., „Wolseley“ — Inglis, „Renault“ — Prantsuse.

Mootorrattad: „O. K. Supreme“.

Veoautod ja omnibussid: Bensiiini- ja nafta mootoriga „Volvo“ — Rootsi, „Diamond“ — U. S. A., „Renault“ — Prantsuse.

Tehnika-osakond.

Telefon 465-00.

Masinarühmad ja mitmesug. tööstustarbed.

Keemia-osakond.

Telefon 437-78, 466-92.

Mitmesugused kemikaalid: tehnilised ja puhtad. Parkekstraktid. Aniliinvärvid mitmesugustele tööstustele. Maalrivärvid. Mitmesugused õlid, jne. jne.

OSCAR STUDE, Tallinnas

Asutat. 1882 a.

EKSPEDITSIIONI ÄRI.

Inkasso — Kinnitamine — Laeva-
agendid.

Oma pukslirid ja laod raudtee
ühendusega. — Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot
Maatschappij, Amsterdam, esindaja. —

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.

Tartus, Ülikooli 44.

Valgas, Maleva 2.

Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas: „Studeos“.

KINNITUS-AKTSIA-SELTS

EESTI UNION

Tallinn, Suur Karja 18. Telefon 445-10,
sõlmib kinnitusi kõikidel aladel piiramata summades.

Kahjutasud tasutakse viibimata!

„VABA MAA“

sammub sirgjooneliselt ja kindlalt oma rada. „Vaba Maa“ seisab julgelt selle eest, mida nõuavad riigi ja rahva huvid. „Vaba Maa“ sündis koos Vabariigiga, elas temaga kaasa kõik mured ja rõõmud. Sellepärast on Eesti saatus „Vaba Maa“ südamele nii lähedal.

„Vaba Maa“ annab kõike, mis huvitab lugejat. „Vaba Maa“ informatsioon kodu- ja välismaa sündmustest on täpne ja erapooletu. Pildid igast ilmakaa-rest täiendavad sisu. Juhtkirjad on nimekate asjatundjate sulest. Gori vaimukad karikatuurid ja piibujutud tekitavad nalja. Paeluvad romaanid on tuntud kirjani-kelt.

„Vaba Maa“ maksab tellides välismaale 1,15 dol-larit kuus.

O-U. „Vaba Maa“ väljaandel ilmuvad veel: „RAHVALEHT“ kolm korda nädalas huvitava ja elava sisuga. Tellides kolmeks kuuks 1,15 dollarit. „MAA HÄÄL“ — kolm korda nädalas ilmuv maa-rahva ajaleht. Tellimishind —.35 dollarit kuus. „ESMASPÄEV“ — eeskujulik nädalleht, kuueks kuuks tellides —.90 dollarit.

Tellimised
saata

„VABA MAA“
peatalitus

Tallinn, Estonia
